

Leeswijzer Monitor Sociaal Domein 1^e helft 2023

Hoofdstuk 1: <i>De inleiding waarin kort het doel en de inhoud van deze monitor wordt beschreven.</i>	Pag. 2
Hoofdstuk 2: Onderdeel Meedoen <i>In hoofdstuk 2 krijgt u inzicht in de effecten van ons beleid en de financiële stand van zaken op het gebied van de Wmo, de Participatiewet en het armoedebeleid.</i>	Pag. 3
Hoofdstuk 3: Onderdeel Samenleven <i>In hoofdstuk 3 krijgt u inzicht in de effecten van ons beleid en de financiële stand van zaken op het gebied van Samenleven waaronder het opbouwwerk, vrijwilligerswerk en kunst & cultuur.</i>	Pag. 29
Hoofdstuk 4: Onderdeel Gezondheid <i>In hoofdstuk 4 krijgt u inzicht in de effecten van ons beleid en de financiële stand van zaken op het gebied van positieve gezondheid, ouder worden en mantelzorg.</i>	Pag. 34
Hoofdstuk 5: Onderdeel Goed Opgroeien <i>In hoofdstuk 5 krijgt u inzicht in de effecten van ons beleid en de financiële stand van zaken op het gebied van opgroeien, opvoeden, de Jeugdwet en de voortgang binnen het gebiedsteam.</i>	Pag. 54

Monitor Sociaal Domein 1^e helft 2023

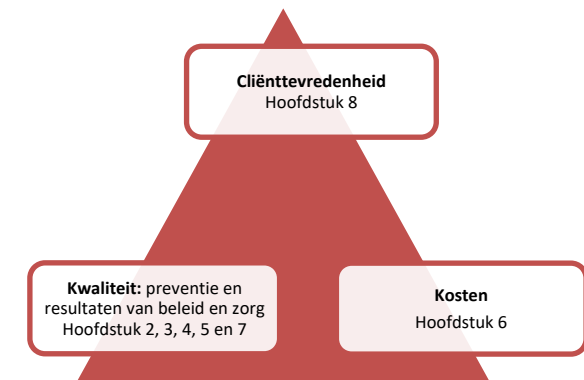
Hoofdstuk 1 - Doel en inhoud van deze monitor

Doel van deze monitor is:

- a) Inzicht geven in de **effecten van ons beleid** op het gebied van Samenleven (komen onze doelen dichterbij) door betrouwbare en actuele gegevens. Zowel kwantitatief als kwalitatief.
- b) Inzichtelijk maken van de **financiële stand van zaken** (komen we uit met onze budgetten)?
- c) Mogelijkheden geven om **op tijd bij te sturen** en keuzes te maken over h^oe we bijsturen ('aan welke knoppen kunnen we draaien'):
 - a. als we zien dat we onvoldoende voortgang boeken en/of
 - b. zich trends of ontwikkelingen voordoen waar we op in moeten springen en/of
 - c. als we zien dat we met het budget niet uit komen.
- d) Alle betrokkenen **motiveren** door te laten zien hoe de voortgang is.

Deze monitor gaat over het 1^e half jaar van 2023 en is ingedeeld naar de vier opgaven uit de Visie op Samenleven (oktober 2019) namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien.

In de monitor komen de onderwerpen uit onderstaande driehoek aan bod.

Leeswijzer: de monitor is zeer uitgebreid. Destijds koos de (toenmalige) raad voor deze opzet en inhoud. Om de lezer met weinig tijd tegemoet te komen is de analyse steeds in een ander **lettertype** en is de tekst zwart omkaderd, waardoor het makkelijker is de hoofdzaken door te nemen.

Hoofdstuk 2 - Meedoen

2.1 Maatschappelijk effect A – Mensen kunnen levensloopbestendig wonen: cijfers

Doel A1 Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren

Doel A2 Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen

Doel A3 Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen

Tabel 1 Levensloopbestendig wonen	2020	2021	2022	2023 1 ^e helft
Aantal woningaanpassingen ¹ (indicator 1, 2, 3)	49	46 ²	37	21
Uitgaven voor woningaanpassingen (indicator 1, 2, 3)	€ 218.000	€ 141.000	€ 46.000	€ 99.000
Aantal toegekende verhuiskostenvergoedingen (i.p.v. traplift of verbouwing) (indicator 1, 2, 3)	10 ²	6 ³	8	4
Aantal toekenningen uit Langer Zelfstandig Thuis pakket Actium ⁴ (indicator 1, 2, 3)	N.v.t.	N.v.t.	100	Gegevens 1x per jaar

¹ Het gaat om aanpassingen om langer in de woning te blijven wonen, bijvoorbeeld trapliften, aangepaste keukens of badkamers, een aanbouw om beneden te kunnen slapen etc. ² Bron: Rapportage Taskforce Grip op sociaal domein (Wmo). Maar ook kleine aanpassingen zoals een drempelhulp of douche- en toilethulpmiddelen.

² In 2020 is 10 keer een verhuiskostenvergoeding toegekend. Er is slechts 4 keer uitbetaald omdat de inwoners daadwerkelijk verhuisd zijn en 6 keer niet omdat de inwoners nog niet zijn verhuisd, maar andere oplossingen hebben gevonden. Bij 9 van deze 10 gevallen ging het om een huurwoning.

³ In 2021 is 6 keer een verhuiskostenvergoeding toegekend. Er is slechts 1 vergoeding uitgekeerd omdat de inwoners daadwerkelijk verhuisd zijn. De overige 5 kunnen alsnog in 2022 worden uitgekeerd als de aanvrager in 2022 alsnog verhuist en een kopie van het ondertekende huur- of koopcontract inlevert bij de gemeente. De beschikking blijft max. 1 jaar geldig. In 2022 zijn er 2 uitgekeerd.

⁴ Zij biedt haar huurders het Langer Zelfstandig Thuis-pakket. Oudere huurders (70+) met een fysieke beperking kunnen kosteloos kleine woningaanpassingen aanvragen uit dit pakket. In 2022 zijn de meeste aanpassingen beugels voor het toilet en verhoogde toiletten geweest.

2.2 Maatschappelijk effect A – Mensen kunnen levensloopbestendig wonen: analyse

Wat gaat goed?

Zoals in 2022 aangekondigd zijn in 2023 een aantal grotere woningaanpassingen in gang gezet. Dat leidt tot hogere uitgaven. We hebben de systematiek van de Blijvers- en Verzilverlening waar mogelijk vereenvoudigd. De raad heeft in de vergadering van 20 juni 2023 het budget met € 1.440.000 verhoogd zodat er in totaal € 3.000.000 beschikbaar is. Er staat een vacature open voor de uitvoering van deze regelingen, waarvan communicatie over de regelingen onderdeel van de opdracht is. We slaan met de gemeenten in Zuidoost Fryslân (OWO, Heerenveen en Smallingerland) de handen ineen om te komen tot een regionale woonzorgvisie met aandacht voor de bijzondere doelgroepen en met behoud van eigen identiteit. Op basis daarvan is het voornemen om in de toekomst regionale prestatie afspraken te maken niet alleen met corporaties en huurdersorganisaties maar ook met zorgpartijen.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we daar op?

Via de hierboven genoemde regionale samenwerking proberen we in te spelen op de overkoepelende opgaven: langer thuis wonen voor alle doelgroepen, tekort aan (zorg)personeel, minder intramurale capaciteit etc. Dichterbij en op kleinere schaal werken we samen in het project Domein Overstijgende Samenwerking om langer thuis wonen mogelijk te maken. We starten hiermee in Oosterwolde Noord en doen dit met o.a. bewoners, zorgpartijen, corporaties, zorgkantoor, zorgverzekeraar en huisarts. Verder is met de corporaties afgesproken dat zij de komende jaren nieuw gaan bouwen én dat er bij nieuwbouw levensloopbestendig wordt gebouwd (wat ook het uitgangspunt in onze Woon(zorg)visie is). Bij de planontwikkeling van Rikkingahof zetten we in op een toename van levensloopbestendige en 24uurszorg woningen ten opzichte van de huidige situatie. Daarnaast blijven we inspanningen doen om een leeftijds- en dementievriendelijke lokale samenleving te creëren (doe-agenda Ouder Worden, maart 2021).

2.3 Maatschappelijk effect B – Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt: cijfers

Doel B1: We plaatsen jaarlijks minimaal 20 kansrijken, 50 doorstromers en 30 uit de aandachtsgroep en creëren minimaal 15 werkervaringsplekken binnen onze eigen organisatie.

Figuur 1: Aantal uitkeringsgerechtigden in de participatiewet (peildatum 30-06-2023)

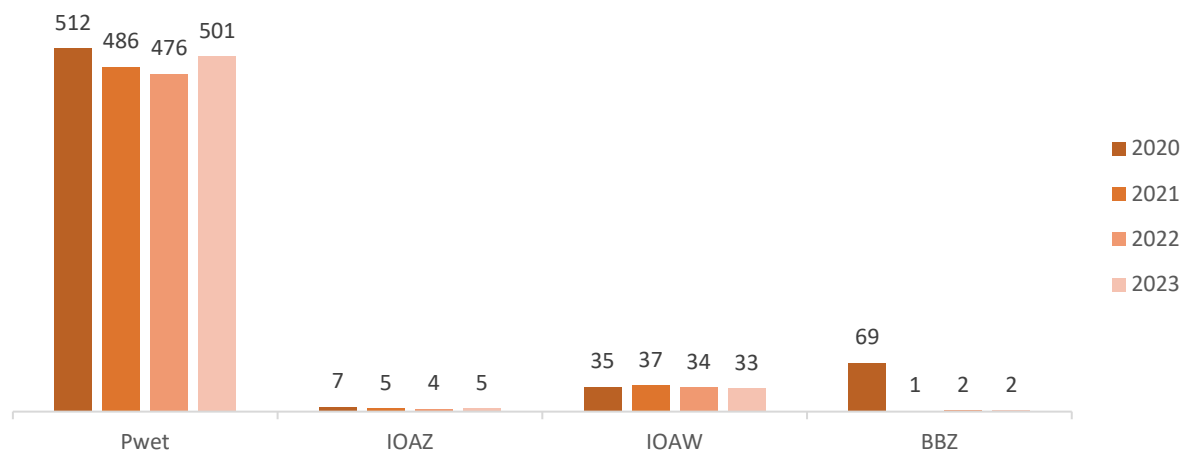
Pwet: Participatiewet

IOAZ: Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen

IOAW: Inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers

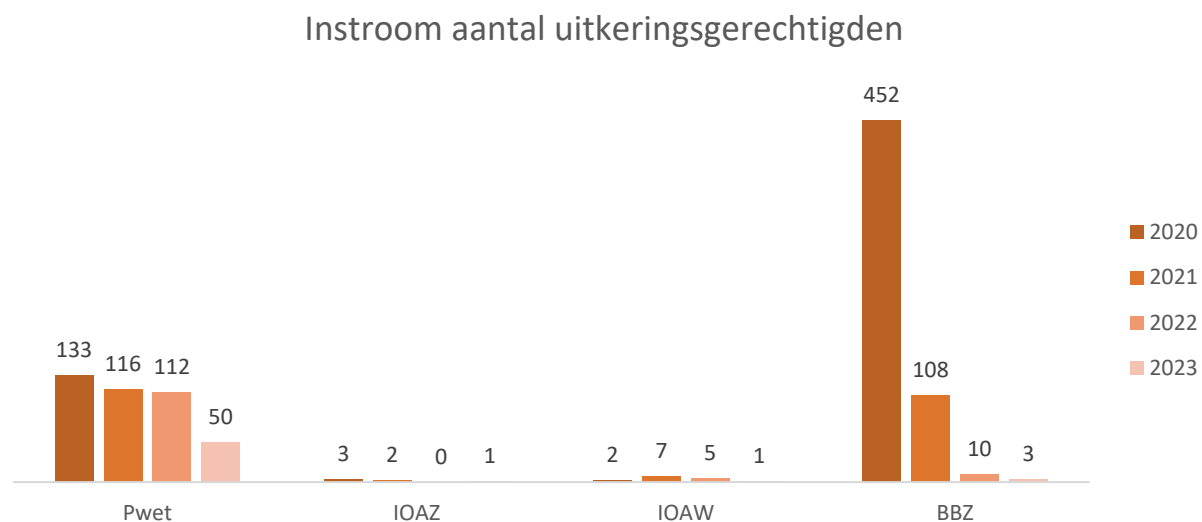
BBZ: Bijstand voor zelfstandigen

Actueel aantal uitkeringsgerechtigden

Doel B2: In de jaren 2020-2024 is er jaarlijks 10% minder instroom naar de bijstand.

Figuur 2: Aantal inwoners dat instroomt in de participatiewet (peildatum 30-06-2023)

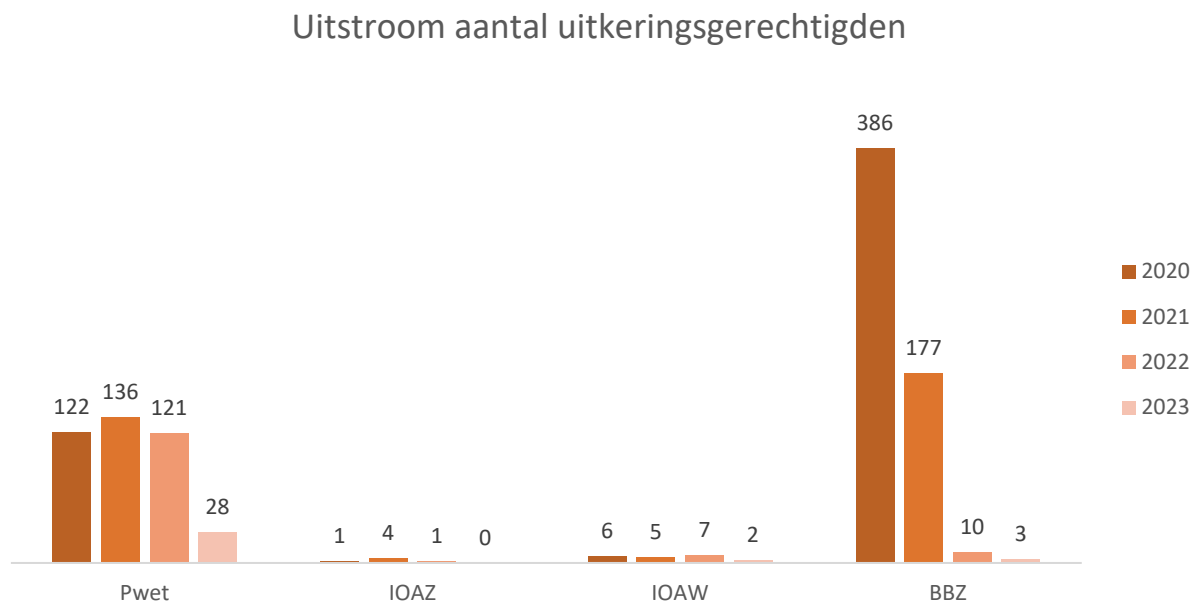

Tabel 2: Redenen nieuwe instroom (aantallen)	2020	2021	2022	2023 1 ^e helft
Ander inkomen	17	14	9	8
WW gestopt	45	21	19	8
Bijstand vorige gemeente	19	16	20	15
Beëindiging relatie	16	11	12	2
Overig ⁵	36	54	64	22

⁵ Overig heeft betrekking op het aantal instromers met andere redenen van instroom zoals; beëindiging studie, inkomensvoorziening asielzoekers en arbeid in dienstbetrekking/ziekte

- **Aantal mensen dat een aanvraag indient, maar uiteindelijk geen uitkering krijgt (Poortwachtersfunctie):** Geheel 2022: 31 (2021: 31 personen, 2020: 50 personen).

Figuur 3: Aantal inwoners dat uitstroomt uit de participatiewet (peildatum 30-06-2023)

Tabel 3: Redenen uitstroom (aantallen)	2020	2021	2022	2023 1 ^e helft
Arbeid in dienstbetrekking	44	46	35	23
Verhuizing naar andere gemeente	30	24	30	8
Bereiken AOW-gerechtigde leeftijd	17	14	16	2
Oorzaak bij partner	7	14	9	1
Overig ⁶	425	38	47	20

⁶ Overig heeft betrekking op het aantal uitstromers met andere redenen van uitstroom zoals; aanvang studie, zelfstandig beroep of bedrijf en overlijden

Doel B3: Van de inwoners die uitstromen uit de bijstand naar werk blijft 90% minimaal een half jaar uit de bijstand.

Tabel 4: <i>Poortwachtersfunctie en minimaal half jaar uit bijstand</i>	2020	2021	2022	2023
Het percentage uitstromers naar werk dat minimaal een half jaar uit de bijstand blijft (voorkomen draaideurcliënten). ⁷⁸	92,1%	96%	100%	Nog niet bekend

Doel B4: Werkgevers weten met één druk op de knop alle arbeid gerelateerde regelingen en voorzieningen te vinden.

De acties om dit doel te bereiken zijn afgerond, werkgevers kunnen de regelingen met één druk op de knop vinden. Naar aanleiding van het onderzoek van de rekenkamercommissie zijn ruim 80 werkgevers gevraagd naar de ervaringen met onze dienstverlening vanuit de P-wet.

Doel B5: Alle klanten zijn in beeld en we kennen hun positie op de participatieladder.

Tabel 5	2020	2021 ⁹	2022	2023 1 ^e helft
<i>Samenstelling van het totale bestand (P-wet) - aantal kansrijken, doorstromers en aandachtsgroep ten opzichte van gehele groep mensen in de bijstand.</i>	Kansrijk: trede 5&6 - 6% Doorstromer: trede 3&4 - 25% Aandachtsgroep: trede 1&2 - 69%	Kansrijk: trede 5&6 - 28% (136) Doorstromer: trede 3&4 - 34% (165) Aandachtsgroep: trede 1&2 - 38% (185)	Kansrijk: trede 5&6 - 31% (162) Doorstromer: trede 3&4 - 29% (152) Aandachtsgroep: trede 1&2 - 40% (210)	Kansrijk: trede 5&6 - 34% (182) Doorstromer: trede 3&4 - 30% (161) Aandachtsgroep: trede 1&2 - 36 % (192)

⁷ Het betreft het percentage inwoners dat uitstroomt naar werk en minimaal een half jaar uit de bijstand blijft. Mensen kunnen ook om heel andere redenen uitstromen (bv relatie krijgen, verhuizing naar een andere gemeente, studie beginnen et cetera), maar is dus niet meegenomen in deze cijfers.

⁸ Het percentage is gebaseerd op een looptijd van anderhalf jaar (bv. iemand die in het laatste half jaar van 2019 uitstroomde, en begin 2021 weer instroomt, telt niet meer mee).

⁹ We kunnen helaas nog geen cijfers genereren waarbij alleen de uitkeringsgerechtigden in beeld zijn. De cijfers over 2021 omvatten ook alle mensen die gesubsidieerd aan het werk zijn. Die verstrekken we geen uitkering en waren in de cijfers over 2018 niet meegerekend. Omdat de gemeente verantwoordelijk is en blijft voor deze mensen én omdat we loonkostensubsidie verstrekken, staan ze in ons bestand. Dit worden steeds meer mensen en zij zitten allemaal aan de bovenkant van de participatieladder. Vandaar het grote verschil tussen 2021 en 2018.

Doel B6: Alle klanten hebben een voorziening richting sociale activering en/of werk.

De kwantitatieve cijfers om dit doel te duiden ontbreken op dit moment nog.

Dat komt omdat het registratiesysteem niet ingericht is op deze monitoring waardoor er niet met één druk op de knop valt te achterhalen wat de actuele stand van zaken per klant is. Er is i.s.m. de data-analist gestart met een onderzoek wat er wel uit de registratiesystemen te halen valt. Door het vertrek van de data-analist heeft dit niet tot concrete resultaten geleid. Er wordt in de 2e helft van 2023 in samenwerking met beheer opnieuw onderzocht wat er al dan niet mogelijk is om op te leveren.

Doel B7: Alle klanten maken, naar vermogen, stappen op de participatieladder.

Zichtbaar uit de cijfers (tabel 5) is dat er meer mensen met een loonkostensubsidie aan het werk zijn gegaan. Deze mensen zijn voornamelijk doorgestroomd uit trede 3 en 4. Dat is een mooie ontwikkeling. De nieuwe instroom in de bijstand is veelal trede 1 en 2. Opvallend is dat de problematiek van mensen die instromen in de bijstand beduidend complexer was dan in 2022.

In 2022 hebben zeven medewerkers een **werkervaringsplaats** gehad en negen medewerkers een werkervaring via de Stichting Werk. Reguliere stageplaatsen (zes plaatsingen) zijn hierin niet meegenomen.

Het concreter duiden van doelen B6 en B7 wordt opgenomen als aandachtspunt voor 2023.

Doel B8: Alle inwoners in de leeftijd van 18 - 67 jaar ervaren hun dag invulling als passend bij hun wens, talenten en eventuele ontwikkeldoelen.

- 84% van de inwoners is het eens met de stelling: **'Ik ervaar een zinvolle invulling en structuur in de dag'** (Burgerpeiling, 2022)¹⁰.
- 61% van de inwoners vindt dat er **voldoende sportactiviteiten** zijn waar zij aan deel kunnen nemen (Burgerpeiling 2022).
- 57% van de inwoners vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn om mensen te **ontmoeten** (Burgerpeiling 2022).
- 37% van de inwoners zou graag iets **nieuws willen leren** (Burgerpeiling 2022).

De monitoring van dit doel is nog niet bevredigend. Hier hopen wel via een andere vraagstelling in de Burgerpeiling meer informatie over te krijgen.

Doel B9: Bij dagbesteding behaalt minimaal 75% van de Wmo-aanbieders de doelen uit het ondersteuningsplan van de inwoner.

Bij Wmo-aanbieders vragen we dit niet op deze manier uit. Wel voert het gebiedsteam op cliënt niveau gesprekken met aanbieders hierover. Als er signalen zijn dat doelen opvallend vaak niet worden behaald wordt de reden hiervan achterhaald en worden afspraken gemaakt om verbetering te realiseren.

¹⁰ Dit is in de Burgerpeiling uitgevraagd onder inwoners met een leeftijd vanaf 18 jaar

Wanneer er signalen zijn dat doelen opvallend vaak niet worden behaald kan dit signaal met de contractmanager worden gedeeld. De gebiedsteammedewerker en contractmanager gaan dan met de aanbieder in gesprek om de reden hiervan te achterhalen en om afspraken te maken om verbetering te realiseren.

Doel B10: We geven prioriteit aan het faciliteren en organiseren van informele dag invulling (indicatie vrij) boven formele dag invulling.

Op steeds meer plekken kunnen mensen terecht voor vrijwilligerswerk en/of indicatievrije dagbesteding. In 2021 namen de uitgaven voor indicatievrije dagbesteding toe doordat er een extra locatie bij kwam in Haulerwijk, in 2022 zijn de uitgaven hiervoor niet gewijzigd. De uitgaven voor geïndiceerde dagbesteding namen de afgelopen jaren af. **Per saldo kostte dagbesteding daardoor in 2022 minder dan in 2021.** Over geheel 2022 waren de kosten voor dagbesteding € 530.000. In de eerste helft van 2023 zien we weer minder inwoners met een indicatie voor dagbesteding ten opzichte van 2022 waardoor de kosten verder lijken af te nemen. Zie de financiële stand van zaken werkdeel Wmo vanaf pag. 23 voor verdiepende informatie.

We krijgen steeds meer mensen in beeld die we hierdoor kunnen helpen en we verwachten de komende jaren een preventief effect. Niet alleen wat betreft het voorkomen of uitstellen van een beroep op geïndiceerde zorg, maar ook vermindering van eenzaamheid onder thuiswonende ouderen. Zie ook figuur 10 en maatschappelijk effect D.

2.4 Maatschappelijk effect B – Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt: analyse

Wat gaat goed?

- De instroom over de eerste helft van 2023 is lager dan over de halfjaarlijkse instroom in 2022.
- Ondanks de complexiteit van de vraagstukken waarmee de huidige klantgroep die een Participatiewet uitkering heeft en de afstand die zij hebben tot de arbeidsmarkt blijven we uitstroom realiseren.
- We zien binnen de groep uitkeringsgerechtigden de gewenste verschuiving op de participatieladder. De aandachtsgroep, trede 1 en 2, daalt gestaag en zit medio 2023 op 36% (eind 2021 nog 38%). Zij hebben de grootste afstand tot sociale contacten en de arbeidsmarkt en kunnen mogelijk (blijven) participeren door bijvoorbeeld dagbesteding te volgen. De groep die naar vermogen participeert groeit; 30% van de bijstandsgerechtigden neemt deel aan maatschappelijke activiteiten of doet vrijwilligerswerk (doorstromers) en 34% heeft betaald werk met of zonder begeleiding (kansrijken). In deze laatste groep zitten ook de mensen die gesubsidieerd aan het werk zijn. Die verstrekken we geen uitkering meer maar wel een loonkostensubsidie.
- Deze verschuiving vertaalt zich in de positieve trend van uitstroom uit de bijstand vanwege aanvaarden werk. In 2021 waren dit 46 en in 2022 35 inwoners en in de 1^e helft van 2023 al 23 inwoners. Ook zien we de duurzame uitstroom gestaag doorgroeien (langer dan een half jaar uit de bijstand als ze eenmaal zijn uitgestroomd).

Samengevat staat het behalen van de doelen onder druk. De focus verschuift van toeleiding naar participatie in plaats van re-integratie (uitstroom). Er worden dus wel resultaten geboekt, maar dit resulteert niet in een lagere populatie bijstandsgerechtigden

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we daar op?

- We zien dat inwoners die nu in de bijstand zitten en ook die instromen een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben en dus meer investering in mensen en middelen vragen om stappen te zetten richting het (naar vermogen) meedoen in onze samenleving. Het doel blijft waar dit haalbaar is uitstroom te realiseren, maar voor deze groep komt de focus steeds meer te liggen op het mee laten doen (dagbesteding, vrijwilligerswerk). We leggen steeds de verbinding tussen de capaciteiten van de bijstandsgerechtigde en de kansen die er liggen om mee te doen. Dit bij voorkeur via betaald werk in kansrijke sectoren, maar waar dit niet haalbaar is door de match te maken met de organisaties/bedrijven die aansluiten bij de capaciteiten van de bijstandsgerechtigde. Verder investeren we in het uitbreiden van het netwerk van ondernemers. Waar het niet lukt of mogelijk is om de dienstverlening zelf te bieden kopen we op maat scholing en ondersteuning in.
- Waar plaatsing wel lukt is dit steeds vaker met een vorm van subsidie. Dit vraagt nazorg aan de werknemer en werkgever. De nazorg gedurende het 1^e jaar na plaatsing is belangrijk in het kader van realiseren van duurzame uitstroom en is dan ook vast onderdeel van de dienstverlening. Plaatsing met subsidie vraagt echter ook na dit jaar inzet van de uitvoering. Hierdoor groeit de druk op de uitvoering.

- De taakstelling huisvesting statushouders loopt jaarlijks op. Dit vraagt enerzijds een extra inzet op het vinden van passende woonruimte en anderzijds brengt dit ook een verhoogde instroom in de bijstand met zich mee. Dit van een doelgroep die veelal een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft, waardoor het moeilijk is om deze groep te laten participeren. Over de huisvesting zijn met de woningbouwcorporaties afspraken gemaakt en aanvullend hierop wordt intern hard gewerkt om oplossingen buiten de reguliere huisvesting te zoeken en realiseren. Daarnaast wordt er in oktober tijdens een bijeenkomst voor ondernemers in Ooststellingwerf aandacht gevraagd voor de doelgroep statushouders en de kansen die deze bieden in de huidige krappe arbeidsmarkt.
- Afsluitend blijven de pijlers onder onze dienstverlening het werken met een vaste contactpersoon, dienstverlening bieden vanuit de maatwerkgedachte, het toepassen van de omgekeerde toets en het ontschot (tussen P-wet, Wmo en Jeugd) werken.

Om bijstandsgerechtigde inwoners maximaal en naar vermogen mee te kunnen laten doen is extra inzet van professionals (casemanagers) en middelen nodig. Hiervoor wordt een voorstel gedaan in de werkvergadering van oktober 2023 met de raad met betrekking tot de tussenbalans Visie op Samenleving.

Financiële stand van zaken werkdeel Participatiewet

Uitgaven sociale werkvoorziening 2023 1^e helft: € 1.500.000

Er zijn hogere lasten voor Caparis door de indexatie dan waar wij rekening mee hadden gehouden.

De uitkeringsgerechtigden die het verst van de arbeidsmarkt afstaan vragen de meeste tijd door langere trajecten, energie en daarmee ook kosten om hen in daar waar mogelijk in beweging te krijgen. Er blijft ingezet worden op het leveren van ondersteuning om bijstandsgerechtigden stappen te laten zetten op de participatieladder.

2.5 Maatschappelijk effect C – Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven: cijfers

Doel C1: We zetten onze minimaregelingen maatwerkgericht in voor kinderen en volwassenen.

We monitoren de huidige vormen van ondersteuning aan minima zoals de kleding- en schoenenbonnen, Kindpakket, collectieve zorgverzekering en SUN Friesland op effectiviteit en aansluiting bij de vraag die er ligt en passen deze desgewenst aan. Het maatwerkbudget is een vrij te besteden budget waarin het gebiedsteam de ruimte krijgt om te doen wat nodig is in een bepaalde situatie. Vanuit de bijzondere bijstand zijn er voldoende mogelijkheden om kinderen en volwassenen maatwerkgericht te ondersteunen.

Daarnaast gaan we onderzoeken of een ‘meedoen-pas’ een instrument is dat we kunnen gaan inzetten om te komen tot een meer vraaggerichte aanpak. Met een ‘Meedoen-pas’ ontvangen inwoners met een laag inkomen een (digitaal) tegoed op de pas waarmee ze bijvoorbeeld musea kunnen bezoeken, lid worden van een vereniging of bijv. de ouderbijdrage kunnen betalen. Inwoners kunnen zelf kiezen waar ze gebruik van willen maken. Hiervoor worden in 2023 verschillende scenario’s onderzocht.

Doel C2: We blijven inwoners diverse vormen van ondersteuning bieden op financieel gebied.

Zie doel C7 en C8.

Doel C3: We stemmen met elkaar af wie wat doet als het gaat om het ondersteunen van minima in onze gemeente.

In juni 2022 zijn we als gemeente aangesloten bij Geldfit. Daarmee is de route voor inwoners helderder geworden en werken de partijen achter de schermen samen om de ondersteuning op elkaar af te stemmen. De budgetadviseurs voeren casusregie en hebben zicht op de trajecten die uitgevoerd worden, zowel bij de vrijwilligersorganisaties (Humanitas Thuisadministratie, Budgetmaatjes Scala) als partijen zoals de Kredietbank en bewindvoeringsbureaus. Daarnaast is overleg met zowel lokale als bovenlokale partijen die een aanbod hebben in onze gemeente zodat we een goed overzicht hebben op het ondersteuningsaanbod.

Doel C4: We investeren nog meer in overzichtelijke en heldere informatie over alle minimaregelingen die er zijn en zorgen dat inwoners en verwijzers deze informatie krijgen of vinden.

- 18% van de ondervraagden geeft aan het niet te weten dat de gemeente regelingen heeft voor mensen die rond moeten komen van een laag inkomen (bron: Burgerpeiling 2022). Er liggen duidelijk nog kansen om de bekendheid met minimaregelingen onder inwoners te vergroten, ook onder inwoners met een laag inkomen.
- Onze **regelingenwijzer** met alle minimaregelingen is weer geactualiseerd en verspreid. Mensen met een bijstandsuitkering of die kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen hebben gekregen, hebben de regelingenwijzer thuisgestuurd gekregen. De regelingenwijzer wordt verspreid via diverse

kanalen zoals Scala, de huisartsenpraktijken, plaatselijk belangen en verschillende bedrijven. Zij kunnen inwoners wijzen op de mogelijkheden en daarbij ondersteuning bieden. Ook het GBT gebruikt de Regelingenwijzer actief in de contactmomenten met inwoners.

- In de eerste helft van 2023 zijn de voorbereidingen getroffen voor het implementeren van De Voorzieningenwijzer. De VoorzieningenWijzer is een praktisch instrument dat past binnen het armoedebelief. Op basis van een persoonlijk adviesgesprek en met de hulp van een applicatie op maat, weten mensen hoe ze optimaal gebruik kunnen maken van de bestaande regelingen, fondsen en vergoedingen voor minima. De aanvragen worden direct in gang gezet of er wordt gezorgd voor een warme overdracht binnen het lokale netwerk. Dit voorkomt onnodige armoede en schulden en zorgt voor meer rust en ruimte. De VoorzieningenWijzer levert analyse, advies en actie op vijf thema's: regelingen en fondsen van onze gemeente, toeslagen Rijksoverheid, aangifte inkomstenbelasting, energieleverancier en zorgverzekering.

Doel C5: We zorgen dat werken loont en ontzorgen de mensen die een stap zetten van bijstand naar werk.

De cijfers over het aantal mensen dat **de stap zet van bijstand naar werk** (zie onderdeel Maatschappelijk effect B) laten zien dat dit lukt.

Doel C6: Inwoners en professionals ervaren het aanvraagproces voor gemeentelijke financiële regelingen als snel, eenvoudig en toegankelijk.

Het klanttevredenheidsonderzoek van het gebiedsteam wordt op dit moment uitgevoerd onder inwoners die aanklopten voor Wmo en Jeugd. Voor alles rondom werk, inkomen en budgetadvies is er nog geen klanttevredenheidsonderzoek. Er is continu aandacht voor goede dienstverlening.

De gemeentelijke organisatie wordt getraind in heldere, inclusieve en bruikbare overheidscommunicatie en dienstverlening. In de communicatie rondom armoede en schulden aan de doelgroep worden teksten afgestemd met leden / ervaringsdeskundigen van de werkgroep 'Arm in Arm'. In september 2023 gaan we starten met de inzet van ervaringsdeskundigen binnen de gemeentelijke organisatie, waar bereikbaarheid, toegankelijkheid en duidelijke communicatie belangrijke aandachtspunten zijn.

Doel C7: Bewindvoering en budgetbeheer alleen als het nodig is.

Tabel 6	2020	2021	2022	2023 1 ^e helft
Totaalbedrag dat we aan bewindvoering uitgeven.	€ 367.449	€ 338.051	€ 384.166	€ 143.152
Aantal unieke cliënten dat van bewindvoering gebruik maakt.	258	228	240	198
Aantal inwoners dat een positieve beschikking kreeg voor hulp van de Kredietbank Nederland (KBNL), cijfers KBNL ¹¹ .	31	35	36	Aantal niet bekend
De kosten voor bewindvoering bestaan sinds 2022 uit de volgende onderdelen*	Bewindvoering		€ 205.364	€ 70.591
	Curatele/Mentorschap		€ 58.737	€ 27.537
	Schuldenbewind		€ 120.065	€ 45.024

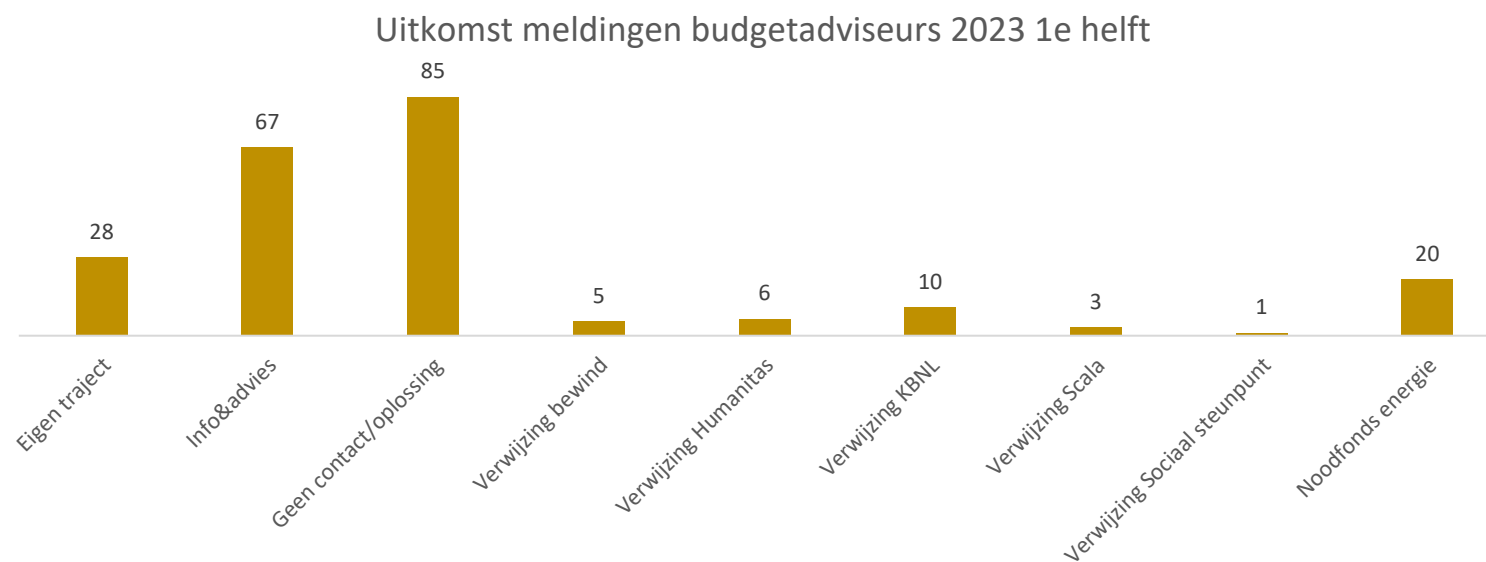
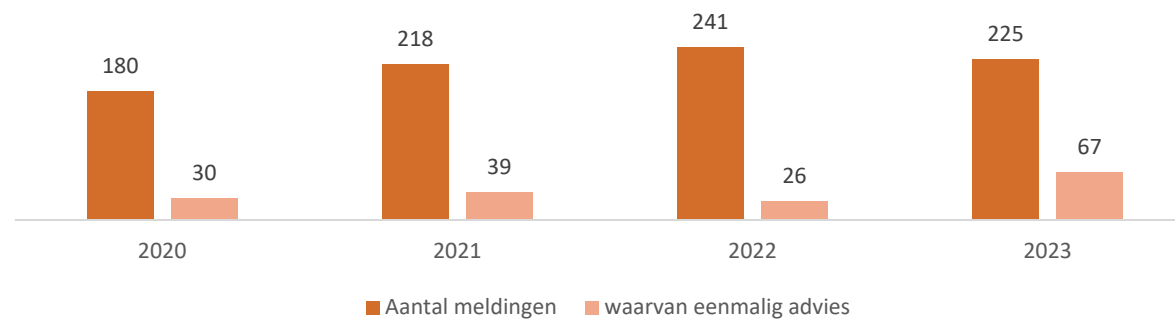
We zien dat door de gestegen (energie- en inflatie)kosten er meer mensen in financiële problemen zijn gekomen (zie aantallen in tabel 6).

*Vanaf 2022 zijn de kosten voor bewindvoering onderverdeeld in bewindvoering, curatele/mentorschap en schuldenbewind. Dit onderscheid werd eerder niet gemaakt. Het verschil tussen bewindvoering en schuldenbewind is de grondslag waarop het bewind wordt uitgesproken. Bij schuldenbewind is het hebben van een problematische schuldsituatie de grondslag terwijl bij bewindvoering een medische indicatie de grondslag is.

¹¹ Dienstverlening door KBNL zien we als 'zware' hulpverlening. Het cijfer betreft de inwoners die een positieve beschikking hebben gehad en hulp (gaan) ontvangen van de KBNL. Het kan bijvoorbeeld gaan om een aanvraag schuldregeling, budgetbeheer en bewindvoering.

Doel C8: We ontdekken financiële problemen op tijd.

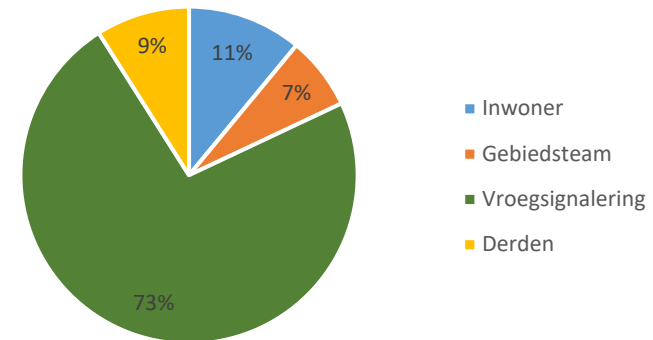
Figuur 4 Overzicht van het aantal meldingen bij de budgetadviseurs en de uitkomsten

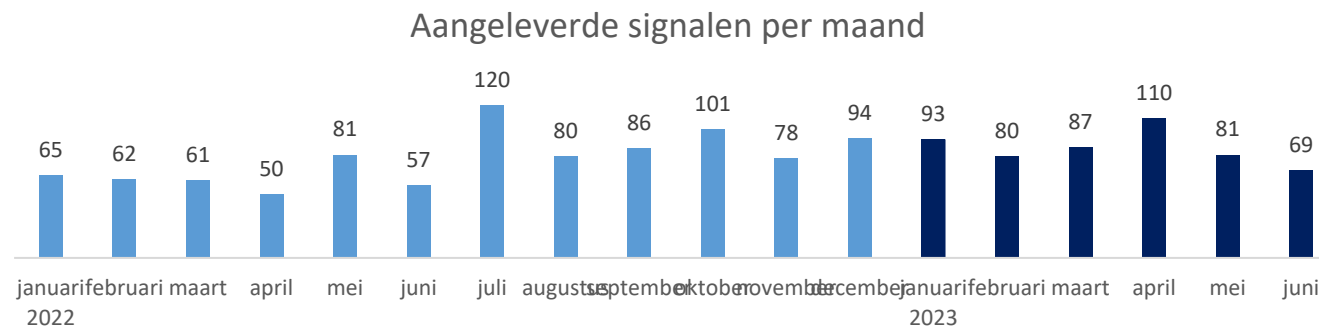
Onder 'meldingen' wordt verstaan:

- Inwoners die zichzelf melden voor hulp bij hun financiën.
- Derden (bijv. bewindvoerder) die melding maken over een inwoner.
- Inwoners die al hulp krijgen vanuit het Gebiedsteam op een ander vlak en door een gebiedsteammedewerker worden aangemeld.
- Signalen van bedrijven in het kader van vroegsignalering (achterstanden nutsvoorzieningen) die niet via BKR VPS worden gemeld.
- Bedrijven maken melding in het kader van ontruiming huurwoning of afsluiting water.

Herkomst meldingen 2023 1e helft

Figuur 5: Aantal aangeleverde signalen vroegsignalering

Op alle signalen wordt actie ondernomen. Afhankelijk van de status (enkelvoudig, opeenvolgend en meervoudig) wordt bekeken op welke manier dit opgepakt wordt. Dat kan via een brief, app, telefoontje of huisbezoek. Eind 2022 is de formatie budgetadvies uitgebreid met specifieke aandacht voor de vroegsignalering.

Doel C9: De gemeente en samenwerkingspartners zijn medio 2021 klaar voor de nieuwe Wet op de Inburgering, waar onder andere het ontzorgen van statushouders op financieel gebied een item is.

De nieuwe wet is per 1 januari 2022 ingegaan. Op dit moment zijn er nog weinig statushouders die onder dit nieuwe regime vallen. In een volgende monitor zullen we monitoren aan de hand van bijvoorbeeld het aantal inburgeraars dat gebruik maakt van financiële ontzorging en het aantal dat dit na een half jaar niet meer nodig heeft.

2.6 Maatschappelijk effect C – Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven: analyse

Wat gaat goed?

In 2022 is er geïnvesteerd in vroegsignalering. Zo zijn we als gemeente aangesloten bij Geldfit en steeds meer partijen sluiten zich aan bij het VPS portaal voor vroegsignalering. Om hier beter op te kunnen anticiperen is er eind 2022 meer capaciteit budgetadvies gerealiseerd. krijgen steeds meer inwoners 'in beeld' als het gaat om financiële vragen en kunnen daarop anticiperen. Zo zien we dat er in de 1^e helft van 2023 meer meldingen zijn ontvangen en worden opgepakt. Vanuit budgetadvies wordt samengewerkt met diverse professionele- en vrijwilligersorganisaties, waarbij de casusregie waar mogelijk bij de budgetadviseurs ligt. Zo houden we beter overzicht over (lopende) trajecten.

Voor de verschillende kindregelingen is besloten om de inkomensgrens te verhogen naar 130% van het wettelijk sociaal minimum. Dit betekent dat meer kinderen gebruik kunnen maken van voorzieningen op het gebied van welzijn, sport en cultuur.

Er wordt meer ingezet op diverse vormen van communicatie rondom 'geldzaken' zodat we meer inwoners kunnen bereiken. Daarbij betrekken we inwoners uit de doelgroep via de werkgroep Arm in Arm.

Eind 2022 zijn er diverse besluiten genomen rondom energiearmoede waarbij we de doelgroepen die hiermee te maken hebben tijdelijk ondersteuning kunnen bieden. Met name het bereik van de energietoeslag was erg hoog.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we daar op?

Uit de burgerpeiling 2022 blijkt dat inwoners nog onvoldoende weet hebben van bestaande gemeentelijke regelingen die er zijn. Dat houdt wellicht ook in dat er minder gebruik van gemaakt wordt (niet-gebruik). Dat is een belangrijk aandachtspunt en een focuspunt voor 2023. Eén van de manieren waarop we hierop willen inzetten is via de inzet van ervaringsdeskundigen en de tool 'Voorzieningenwijzer'. Daarnaast zorgen voor een goede verspreiding van de regelingen door het gericht op naam sturen, via lokale huis-aan-huis bladen en social media.

Er is een divers 'aanbod' van regelingen en subsidies voor inwoners die van weinig geld moeten leven en/of schulden hebben. We willen kijken of we ons armoede/minima beleid eenvoudiger en meer vraaggericht (maatwerk) kunnen inrichten, bijvoorbeeld door het introduceren van een Meedoen-pas. De Meedoen-pas is een vervoerspas van Arriva die we vergoeden voor statushouders, zodat zij met het openbaar vervoer kunnen reizen naar bijv. taallessen en participatie activiteiten.

2.7 Maatschappelijk effect D – Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet: cijfers

Doel D1 Mensen zijn op de hoogte en kennen de wegen.

Zie Maatschappelijk effect HK doel 8 voor resultaten uit de Burgerpeiling 2022.

Doel D2 Mensen maken er gebruik van.

Tabel 7	2020	2021 ¹²	2022	2023 1 ^e helft
Aantal inwoners met een Wmo voorziening ¹³	447	453	434	310
Uitgaven voor huishoudelijke hulp	€ 2.022.000	€ 2.343.000	€ 2.400.000	€ 1.300.000
Aantal inwoners (unieke cliënten) met een voorziening voor huishoudelijke hulp	853	911 ¹⁴	773 ¹⁵	794
Uitgaven voor begeleiding (individueel en groep)	€ 3.037.000 ¹⁶	€ 2.485.000 ¹⁷	€ 2.075.000	€ 984.000
Aantal inwoners (unieke cliënten) met een voorziening voor begeleiding		335	296	261
Uitgaven voor hulpmiddelen ¹⁸	€ 281.000	€ 339.000	€ 316.000	€ 154.000
Aantal unieke cliënten met een nieuwe indicatie voor hulpmiddel	47	67	49	31
Uitgaven Wmo taxivervoer	€ 903.000	€ 840.000	€ 700.000	€ 428.000

¹² Dit is op basis van het declaratiegedrag van zorgaanbieders.

¹³ Het gaat om individuele voorzieningen (zorg in natura) op grond van de Wmo. Dit is begeleiding, dagbesteding/groepsbegeleiding, vervoer, kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging.

¹⁴ Het gaat hier om het aantal unieke cliënten over het gehele jaar

¹⁵ Aantal unieke cliënten op peildatum 31-12-2022

¹⁶ Het lagere bedrag in 2020 komt onder meer door voorschot en afrekening MOVO van € 175.000.

¹⁷ Er is een positieve afrekening Beschermd Wonen 2021 (€ 301.095), daar was in de begroting geen rekening mee gehouden. Daarnaast nog een positieve afrekening MOVO 2021 (€ 70.000), daar is wel rekening mee gehouden in de begroting. Zie ook hoofdstuk kosten zorg en ondersteuning

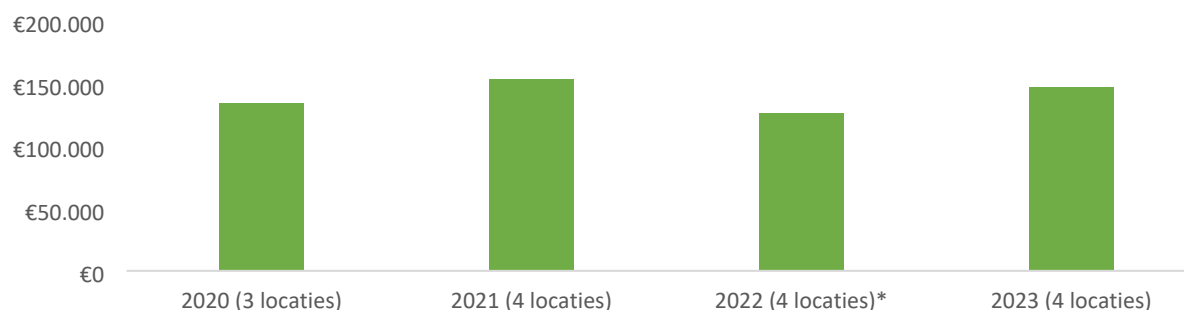
¹⁸ Dit betreft uitgaven voor uitstaande hulpmiddelen (onderhoudskosten per maand) en uitgaven voor hulpmiddelen buiten de standaard overeenkomst (maatwerk hulpmiddelen).

Aantal inwoners (unieke cliënten) met een voorziening voor taxivervoer		976	988	992
--	--	-----	-----	-----

We kennen inmiddels 4 locaties waar, met ondersteuning van de gemeente, indicatie vrije dagbesteding wordt georganiseerd. In Oldeberkoop kennen we Welzijn op Dorpse Schaal, hier vangen dorpsbewoners 2 dagen in de week rond de 40-45 inwoners op. In Haulerwijk is De Buurthaven, hier komen rond de 25 bezoekers één ochtend, gesprekken over uitbreiding zijn gaande. In Appelscha is de Dorpskamer, het aantal bezoekers fluctueert. Lianté biedt in de locatie Rikkingahof Oosterwolde dagopvang voor bewoners van die locatie en omliggende wijk. Daar gaan rond de 12 inwoners heen. Met de herontwikkeling van de locatie Rikkingahof voeren we ook gesprekken over het opnieuw inrichten van de indicatievrije dagbesteding c.q. wijkcentrum. Hier gaan gemiddeld 14 inwoners met een Wmo achtergrond één of meerdere dagen per week naartoe. In Stellinghaven Oosterwolde gaan inwoners met dementie naar dagbesteding zonder indicatie. 2 dagen in de week worden hier rond de 14 unieke bezoekers vanuit de Wmo opgevangen en 8 vanuit de Wet Langdurige zorg. De kosten voor die 8 inwoners worden vergoed vanuit een WLZ indicatie en schuurt dus niet met de Wmo uitgaven.

Vanaf 2023 kunnen inwoners met dementie naar een tweede locatie waarvoor geen beschikking nodig is: zorgboerderij De Fochtel in Fochteloo. Hier gaan gemiddeld 14 inwoners met een Wmo achtergrond één of meerdere dagen per week naartoe.

Figuur 6 Het totaal volume aan gemeentelijke uitgaven voor informele dagbesteding in de dorpen¹⁹

Het verschil in uitgaven met voorgaande jaren heeft te maken met de uitgaven aan ZuidOostZorg. ZuidOostZorg heeft voorgesteld het verschil tussen subsidie en de te verwachte kosten van 2021 door te zetten 2022. Dat betekent dat wij in 2022 in plaats van € 87.500 nu € 59.500 uit hebben gegeven.

¹⁹ Het gaat om activiteiten voor oudere mensen die (nog) geen indicatie voor dagbesteding hebben/kunnen krijgen, maar die ter voorkoming van eenzaamheid en/of overbelasting van mantelzorgers wel baat hebben bij een of meer dagdelen ontmoeting en begeleide activiteiten. Het bedrag voor geheel 2023 is € 147.197, waarvan € 31.881 voor Welzijn op Dorpse Schaal (Oldeberkoop), € 35.316 voor Lianté (Oosterwolde), € 80.000 voor ZuidOostZorg en € 10.000 voor de Buurthaven (Haulerwijk). Haulerwijk is in 2021 gestart. De Buurtkamer Appelscha heeft in 2022 geen subsidie ontvangen maar is dat voor 2023 wel van plan. De aanvraag voor 2023 is nog niet ontvangen.

Doel D3 Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen.

Zie doel C8.

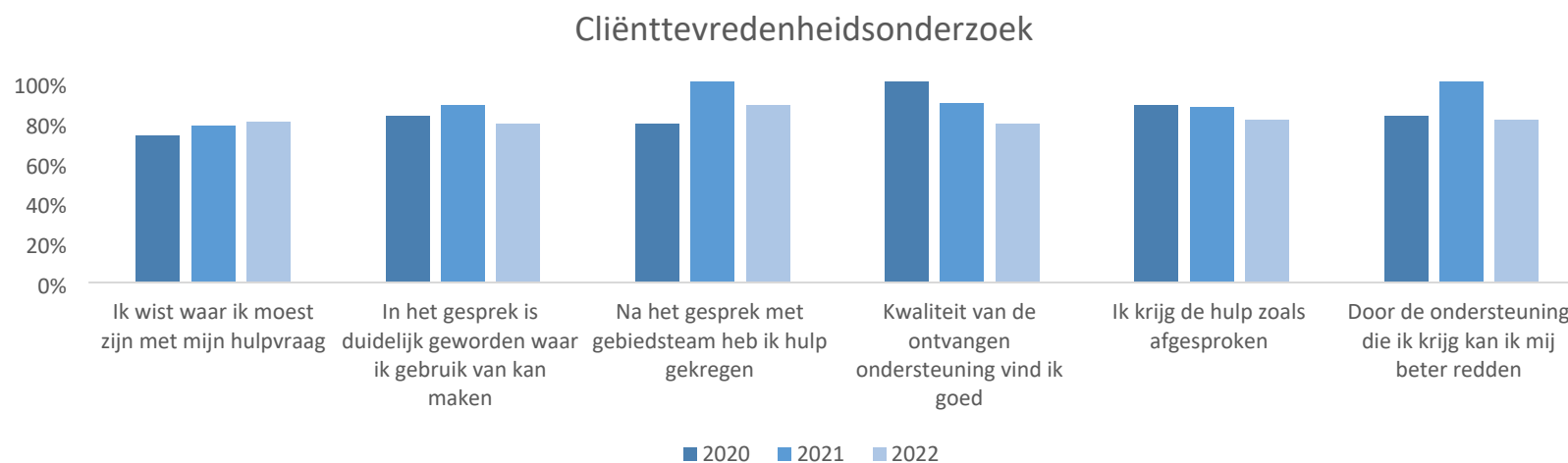
Doel D4 Mensen zijn tevreden over de ondersteuning.

Figuur 7 Cliënttevredenheidsonderzoek gebiedsteam

Aantal respondenten 2022: 48

Er zijn nog geen nieuwe representatieve cijfers voor 2023

Welke cijfer geeft u het gesprek dat u met de gebiedsteammedewerker heeft gehad?

2.8 Maatschappelijk effect D – Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet: analyse

Wat gaat goed?

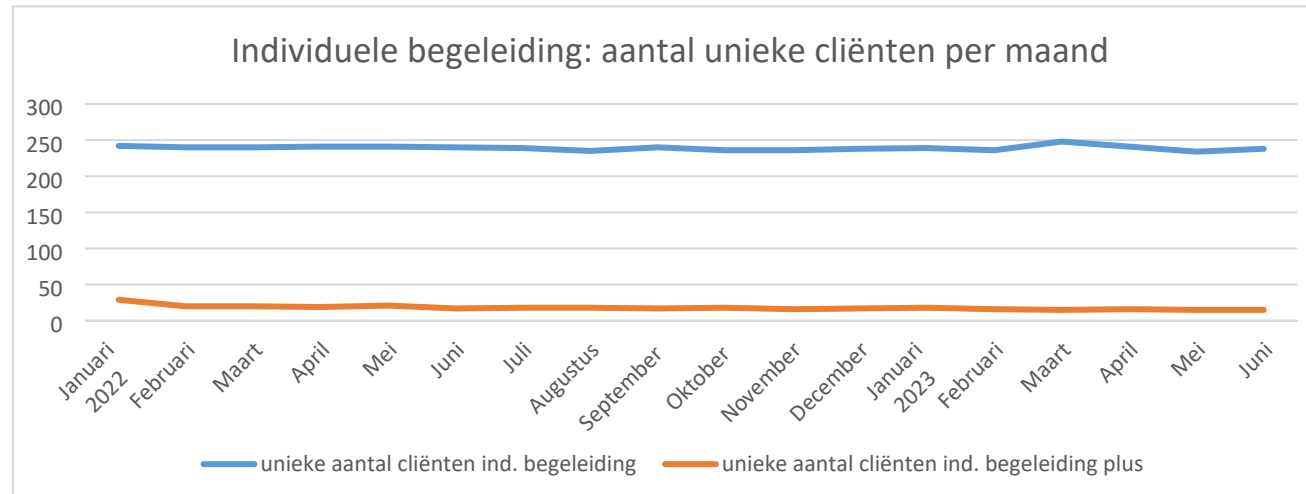
Ondanks (landelijke) personeelstekorten in de zorg kunnen inwoners toch zonder (wezenlijke) wachtlijsten een beroep blijven doen op Wmo voorzieningen zoals dagbesteding, begeleiding, vervoer en hulp bij het huishouden. Met name bij hulp bij het huishouden vraagt het wel de nodige inspanning van inwoners en netwerk (waaronder mantelzorgers) aan aanbieders om alle draaiende te houden. Dat was eerst alleen in de vakantieperiodes maar lijkt nu meer structureel van aard te worden.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we daar op?

De beweging om langer thuis te blijven wonen, het beperken van de intramurale capaciteit (in combinatie met een tekort aan zorgpersoneel en geschikte woningen) zijn overkoepelende vraagstukken voor nu en in de toekomst. Dit kan niet door één partij alleen worden opgelost. Door domein overstijgende samenwerking en door samenwerking in de regio Zuidoost Fryslan proberen we deze vraagstukken gezamenlijk aan te pakken.

Financiële stand van zaken werkdeel Wmo

Voor 2022 was de verwachting dat we een toename van het aantal inwoners dat gebruik maakt van de Wmo zouden gaan zien. We geven hier een inzicht in het verloop van het aantal unieke cliënten per Wmo product voor begeleiding, groepsbegeleiding en dagbesteding tot en met juni 2023.

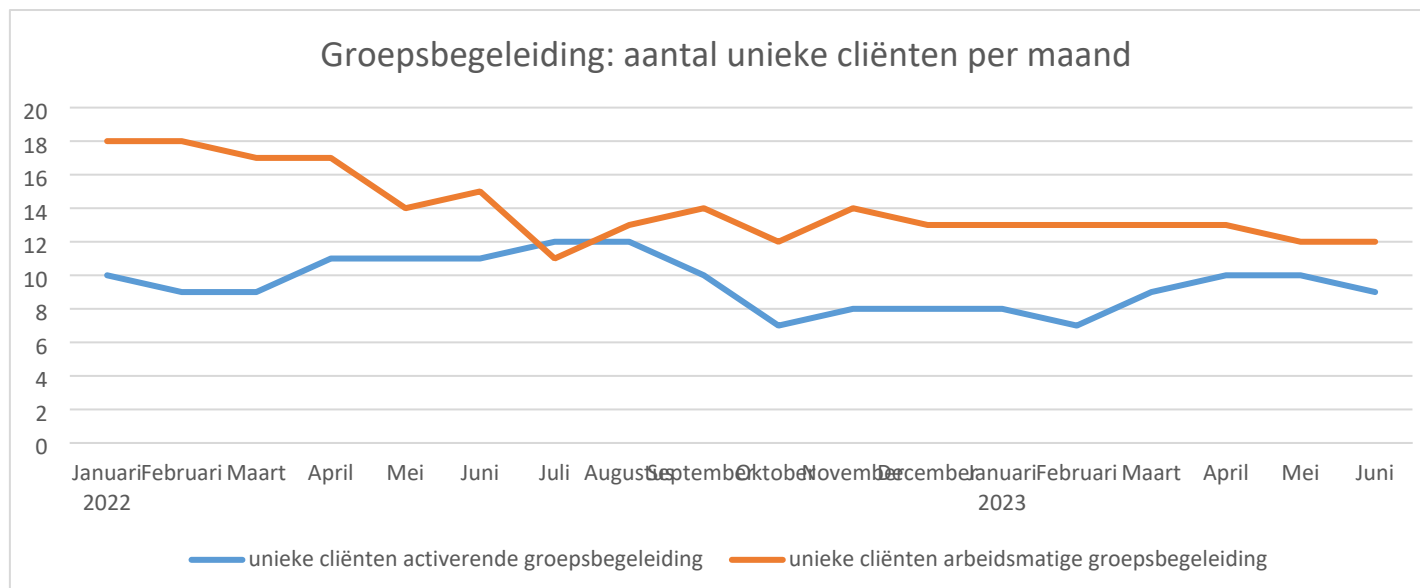

We hebben al geconcludeerd dat sinds de invoering van de **individuele begeleiding** en de (duurdere) **individuele begeleiding plus**²⁰ we een verschuiving van het aantal unieke cliënten tussen de 2 producten zien. Als we het 1^e half jaar van 2023 gaan vergelijken met het 2^e half jaar 2022 zien we dat de gemiddelde maandelijkse kosten van de individuele begeleiding nu iets hoger ligt dan in 2022. Dit heeft te maken met de tariefswijziging. Het aantal unieke cliënten voor beide producten blijft nog steeds op hetzelfde niveau waardoor er geen excessen zijn in de uitgaven.

1^e helft 2023 uitgaven individuele begeleiding: € 530.000

1^e helft 2023 uitgaven individuele begeleiding plus: € 70.000

²⁰ Dit uurtarief ligt hoger t.o.v. individuele begeleiding vanwege de cliëntkenmerken (zwaar probleemgedrag en/of ernstige problemen met denken en waarnemen).

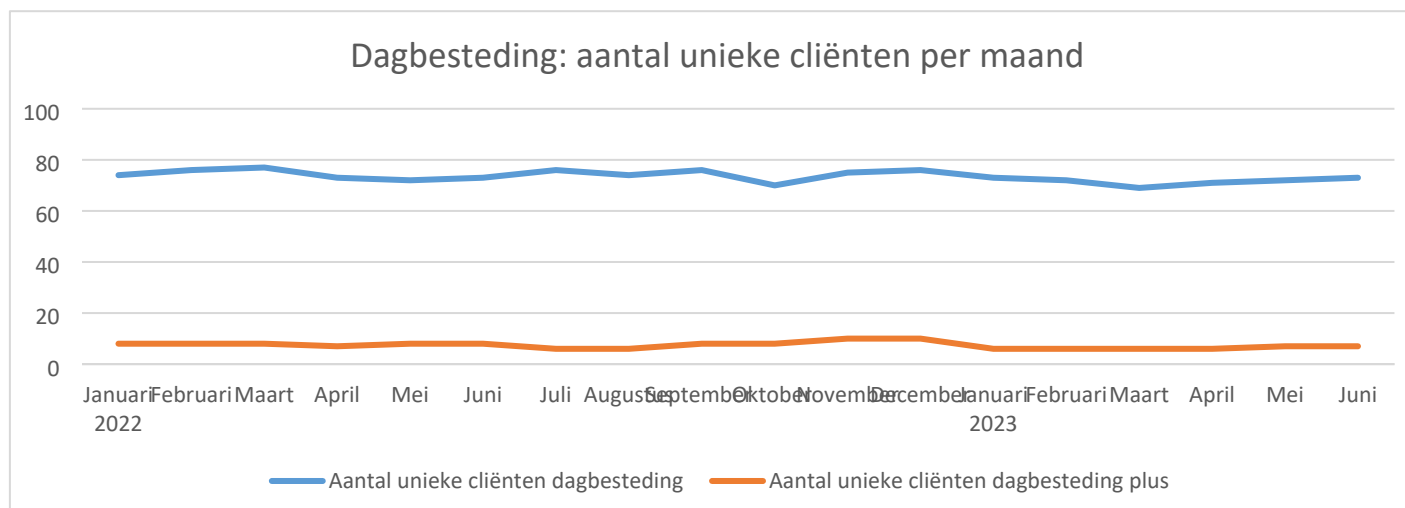
Voor de **activerende groepsbegeleiding**²¹ zien we in 2023 een stijging in het aantal unieke cliënten terwijl aantallen bij de **arbeidsmatige groepsbegeleiding**²² juist iets afneemt. De afname zou als positief gezien kunnen worden en kan er op duiden dat er cliënten zijn uitgestroomd naar een opleiding of beschut werk.

1^e helft 2023 uitgaven activerende groepsbegeleiding: € 33.000

1^e helft 2023 uitgaven arbeidsmatige groepsbegeleiding: € 39.000

²¹ Arbeidsmatige groepsbegeleiding: is bedoeld voor die doelgroep die beperkt in staat is om zelfstandig een besteding van de dag in te vullen. Deze doelgroep kan met aansturing nuttige werkzaamheden voor de maatschappij verrichten in een veilige omgeving

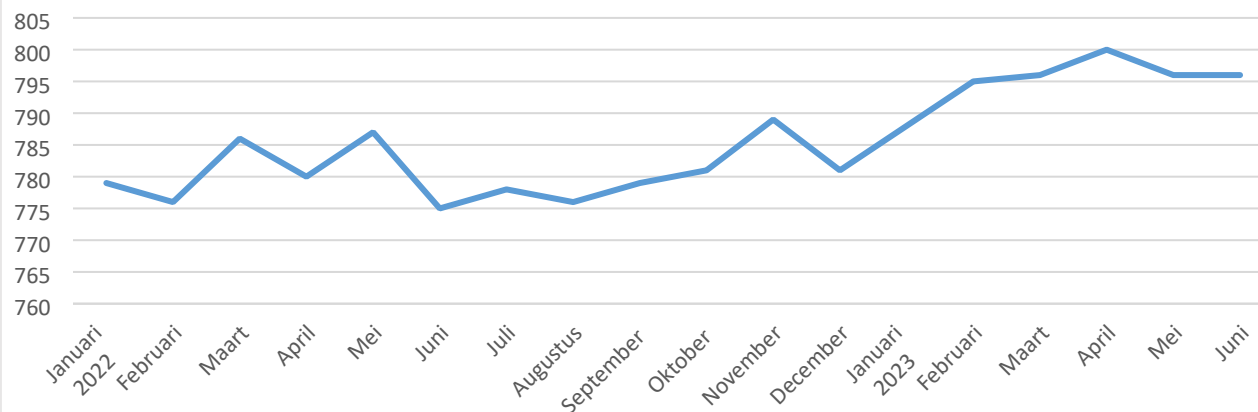
²² Activerende groepsbegeleiding: richt zich op het overdragen of aanleren van kennis en/of vaardigheden gericht op zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van de cliënt

Het aantal unieke cliënten met **dagbesteding** is sinds de start van de meting (januari 2020) stabiel gebleven en schommelt vanaf dat moment tussen de 65 en 80 unieke cliënten met een indicatie. Bij beide zorgproducten zien we in 2023 een lichte daling in het aantal unieke cliënten per maand ten opzicht van 2022, hierdoor zijn ook de gemiddelde kosten per maand licht gedaald.

1 ^e helft 2023 uitgaven dagbesteding:	€ 196.000
1 ^e helft 2023 uitgaven dagbesteding plus:	€ 42.000

Hulp bij Huishouden: aantal unieke cliënten per maand

Zoals eerder aangekondigd houden we de kosten voor hulp bij het huishouden nauwlettend in de gaten. We zien in 2023 een duidelijke stijging in de maandelijkse uitgaven. In 2023 zijn de gemiddelde kosten € 217.000 per maand terwijl dat in 2022 nog € 194.000 per maand was. In de begroting 2023 hebben we rekening gehouden met deze stijging. Als we de gemiddelde maandelijkse kosten in combinatie met nieuwe instroom van cliënten doorrekenen voor geheel 2023 is de verwachting dat we binnen het gestelde budget blijven.

1^e helft 2023 uitgaven hulp bij het huishouden: € 1.300.000

Hulpmiddelen:

Uitgaven 1^e helft 2023: € 154.000

Het aantal hulpmiddelen dat wordt toegewezen is bijna gelijk aan 2022 maar de indexatie van de tarieven voor aanschaf evenals de maandelijkse onderhoudskosten van hulpmiddelen is voor 2023 hoger uitgevallen dan verwacht. Dit betekent structureel hogere kosten.

Woonvoorzieningen

1^e helft 2023 uitgaven woonvoorzieningen: € 99.000

De uitgaven voor woonvoorzieningen is gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren. Dit komt doordat de uitvoering van een aantal dure woningaanpassingen zijn gestart. Deze toewijzingen zijn in 2022 gedaan maar de uitvoering is wegens externe factoren zoals langere levertijden en personeelstekorten uitgesteld. De daadwerkelijke uitvoering is in 2023 op gang gekomen en de eerste facturen zijn ontvangen en voldaan. De verwachting is dat deze kosten snel oplopen wanneer de overige werkzaamheden zijn uitgevoerd en de totale kosten zijn voldaan. Op dit moment zijn er geen nieuwe aanvragen voor dure woningaanpassingen bekend.

Vervoersvoorziening: taxi

1^e helft 2023 uitgaven taxikosten: € 428.000

De indexering van de taxivervoerskosten is hoger uitgevallen dan verwacht en meer mensen maar weer (vaker) gebruik van het taxivervoer. Dit betekent structureel hogere kosten. In de voorjaarsrapportage houden we rekening met deze hogere kosten voor 2023 en hebben we een begrotingswijziging doorgevoerd.

Hoofdstuk 3 - Samenleven

In 2020 en 2022 is onder de inwoners een Burgerpeiling gehouden, waarin veel vragen werden gesteld die informatie geven over de stand van zaken bij de *Opgave Samenleven*. Omdat de Burgerpeiling 1 keer per 2 jaar wordt gehouden zijn er geen nieuwe cijfers beschikbaar over 2023

Hieronder geven we een samenvatting van de conclusies voor de opgave Samenleven uit de [Monitor Sociaal Domein 2022](#) en stippen we de laatste ontwikkelingen aan.

De resultaten van de [Burgerpeiling | Gemeente Ooststellingwerf 2022](#) en andere informatie over maatschappelijke trends vormen, samen met de input van inwoners, ambtenaren, raadsleden en de Adviesraad Sociaal Domein, de basis van de analyse die leidt tot nieuwe keuzes voor beleidsaccenten in het Sociaal Domein. In december 2023 worden deze accenten voorgelegd aan de gemeenteraad.

3.1 Maatschappelijk effect E – Mensen voelen zich verbonden: cijfers

Uitslagen Burgerpeiling 2022

Indicator E1: Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen

De meeste mensen (83%) voelen zich veilig in hun dorp/wijk

Indicator E2: Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap

Driekwart van de inwoners heeft contact met anderen in dorp of wijk. Bijna 40 % zou wel wat meer contact willen hebben in hun dorp of wijk.

Indicator E3: Mensen voelen zich niet gediscrimineerd of buitengesloten

Een groeiend percentage inwoners ervaart discriminatie (7%) of het gevoel er niet bij te horen (16%). Mensen ervaren ook dat de tolerantie wat afneemt.

Mensen met een laag inkomen hebben significant vaker het gevoel er niet bij te horen of te worden gediscrimineerd.

Indicator E4: Mensen ervaren minder eenzaamheid

3% van de inwoners voelt zich vaak eenzaam, 18% soms. Deze cijfers waren hetzelfde in 2020. Jonge mensen (18-35j) en mensen met een laag inkomen voelen zich vaker eenzaam.

3.2 Maatschappelijk effect E – Mensen voelen zich verbonden: analyse

Wat gaat goed?

De meeste mensen voelen zich veilig in hun dorp en verreweg de meeste mensen hebben contact met anderen in het dorp. Het aantal inwoners dat zich soms of vaak eenzaam voelt is gelijk gebleven.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we daar op?

Eenzaamheid

- Verbinding tussen mensen gaat eenzaamheid tegen. We stimuleren dat er in elk dorp mensen zijn die contacten tussen mensen, activiteiten, verenigingen en (waar nodig) hulpverlening leggen. Verschillende dorpen hebben aangegeven te willen werken aan sociale cohesie. Per dorp zal de invulling verschillend zijn. Opbouwwerkers, welzijnscoaches, dorpsondersteuners en/of organisaties als VraagElkaar kunnen een rol spelen. Dit werken we uit in samenspraak met de dorpen.
- Jonge mensen (18-35j) voelen zich vaker eenzaam dan andere leeftijdsgroepen. Studenten van de Hanze Hogeschool onderzoeken hoe we deze doelgroep kunnen bereiken en welke interventie helpend kan zijn.

Inclusie

De beleidsmedewerkster Inclusie voert samen met het Netwerk Inclusie de Lokale Inclusie Agenda uit in de gemeente. Binnen de gemeentelijke organisatie werkt zij aan bewustwording met de campagne 'Inclusie is ook...'

3.3 Maatschappelijk effect F – Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar: cijfers

Uitslagen Burgerpeiling 2022:

Indicator F1: Mensen helpen elkaar

96% van de inwoners is bereid burens te helpen

Indicator F2: Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op

Over deze indicator is geen vraag gesteld in de Burgerpeiling. Er zijn echter wel veel initiatieven (zie hieronder bij 'analyse')

Indicator F3: Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen

28% van de respondenten is het eens met deze stelling. De verschillen per dorp zijn groot. Vooral in de grotere dorpen Oosterwolde, Haulerwijk en Appelscha is de score laag.

3.4 Maatschappelijk effect F – Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar: analyse

Wat gaat goed?

- Bijna alle inwoners zijn bereid om hun burens te helpen. Dat is bemoedigend, vooral omdat onderlinge hulp met de toenemende vergrijzing, langer thuis wonen en minder beschikbare professionele hulp, steeds belangrijker wordt.
- Het opbouwwerk ondersteunt diverse projecten waarmee ideeën van inwoners, om de leefbaarheid in de dorpen te vergroten, verder worden gebracht. Ook uit de subsidieaanvragen bij Het Fonds blijkt dat inwoners initiatieven nemen die een positieve invloed hebben op de leefbaarheid.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we daar op?

- Het groeiende belang van 'omzien naar elkaar' en informele onderlinge hulp is in de 1e helft van 2023 besproken in gesprekken met de dorpen n.a.v. de burgerpeilingresultaten. In verschillende dorpen worden (met ondersteuning van opbouwwerkers) plannen gemaakt om de sociale cohesie te versterken

3.5 Maatschappelijk effect G – Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sport infrastructuur: cijfers

Uitslagen Burgerpeiling 2022:

Indicator G1: Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sport activiteiten

De tevredenheid over het aanbod aan activiteiten in de omgeving is gestegen t.o.v. 2020

Indicator G2: Mensen zijn op de hoogte van het sociale, culturele en sport aanbod

De bekendheid met de activiteiten die georganiseerd worden is gestegen naar 64%.

Indicator G3: Mensen hebben toegang tot de sociale, culturele en sport infrastructuur

T.o.v. 2020 ervaren meer mensen beperkingen in hun leven door hun financiële situatie of hun fysieke- of geestelijke gezondheid. Dit geldt vooral voor respondenten met een laag inkomen.

Indicator G4: Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving

De tevredenheid met de mogelijkheden om andere mensen te ontmoeten is gestegen (2022 = 57%, 2020 = 49%)

Indicator G5: Mensen zetten zich als vrijwilliger in voor activiteiten, verenigingen en organisaties

37% van de inwoners doet vrijwilligerswerk

3.6 Maatschappelijk effect G – Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sport infrastructuur: analyse

Wat gaat goed?

- De tevredenheid van inwoners over het aanbod van culturele- en sport/beweegactiviteiten is licht gestegen t.o.v. 2020. Vooral het sport- en beweegaanbod wordt als voldoende ervaren.
- Inwoners zijn wat meer op de hoogte van wat er te doen is. De, eind september 2022 gestarte, online activiteitenagenda voor Ooststellingwerf www.uutgaon.nl werd in het eerste jaar 4526 keer bezocht. 142 organisaties plaatsten gezamenlijk 532 (al dan niet terugkerende) activiteiten op Uutgaon.
- De tevredenheid over mogelijkheden om andere mensen te ontmoeten is ook toegenomen. Bijvoorbeeld dorpshuizen, dorpskamers en laagdrempelige inloopactiviteiten dragen hier aan bij.
- Het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet is gestegen van 33% naar 37%. Vrijwilligers dragen belangrijk bij aan bloeiende verenigingen en leefbaarheid in de dorpen.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we daar op?

- Een groeiende groep mensen geeft aan dat zij weleens belemmeringen ervaren in hun dagelijks leven en dus ook bij deelname aan het maatschappelijk leven. Met name minder financiële middelen en slechtere gezondheid beperken mensen. Dit zijn aandachtspunten in de DOE-agenda's 'Meedoen aan het maatschappelijk leven'; 'Positieve gezondheid' en 'Gezond en gelukkig ouder worden'.
- Vrijwilligerswerk blijft ontzettend belangrijk voor de leefbaarheid in de dorpen, daarom ondersteunen en waarderen we vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties.

Financiële stand van zaken

Door het ministerie van VWS is € 20.000 extra toegekend voor de versterking van de 'sociale basis'. Dit geld wordt ingezet om een proef te doen in één dorp met een 'dorpsondersteuner', die mensen verbindt en het sociale netwerk helpt versterken.

Uitgaven 1e helft 2023:

Samenlevingsopbouw:	€ 154.450
Brede Impuls:	€ 219.923
Vrijwilligersbeleid:	€ 55.000

Hoofdstuk 4 - Gezondheid

4.1 Maatschappelijk effect HK – Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving: cijfers

Doel HK1 Inwoners, organisaties en ondernemers voelen zich gesteund om initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan de positieve gezondheid van inwoners.

Het **aantal initiatieven van onderop dat bijdraagt aan positieve gezondheid** neemt toe. In Haulerwijk en Appelscha wordt bijvoorbeeld gewerkt aan het realiseren van bloeizones. Er zijn vele andere initiatieven zoals bijvoorbeeld 'de kleine boerderij' in Oosterwolde, 'Welzijn op dorpse schaal' in Oldeberkoop en het project 'de stelling neemt stelling voor groen' in Makkinga. We brengen een aantal daarvan in beeld in een magazine Positieve Gezondheid. Daarmee steunen en waarderen we initiatiefnemers en hopen we inspiratie en kennisdeling te stimuleren. Daarnaast werken we aan een online platform om verhalen inzake positieve gezondheid te delen.

In de Burgerpeiling van 2022 stond de stelling: "Ik krijg ruimte om ideeën te bedenken en te ontwikkelen in mijn dorp". 28% van de inwoners is het hier mee eens. 41% reageert neutraal, 21% weet het niet en 10% is het oneens met de stelling.

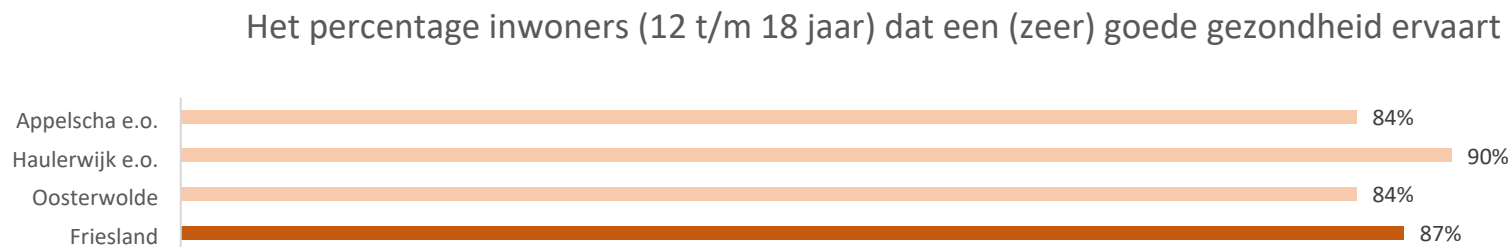
- Het relatief lage percentage van 28% wordt veroorzaakt door negatieve uitschieters in Appelscha (22%) en Oosterwolde (15%). De andere dorpen zitten op (veel) hogere percentages.

Doel HK2 De professionals van de gemeente hebben de informatie en de mogelijkheden om bij te dragen aan een duurzame verbetering van de positieve gezondheid van inwoners.

- In de gemeentelijke organisatie **trainen we medewerkers** in het gedachtengoed positieve gezondheid. Het gebiedsteam werkt volgens het model positieve gezondheid.
- **We bieden inwoners mogelijkheden om hun positieve gezondheid duurzaam te verbeteren.** Denk aan het 6-weeken programma van Scala (buurtsport). In 2022 deden hier 31 inwoners aan mee. Een groot percentage hiervan blijft duurzaam bewegen bij reguliere sportaanbieders.
- Het jongerenzaalvoetbaltoernooi dat wordt georganiseerd door Scala telde 94 deelnemers.
- Er deden 25 ouderen mee met de aftrap van het project 'Doortrappen' in Oosterwolde.
- De HANN (Healthy Aging Network Noord Nederland) heeft met de **Gezonde Huiskamer**, in de vorm van een bus, de afgelopen periode alle dorpen in onze gemeente bezocht. De inwoners konden daar gratis de leefstijlcheck laten doen. **900 inwoners** hebben een leefstijl check gedaan. Elke organisatie, stichting, bedrijf, zzp'er, sport- en buurtvereniging die iets doet op het gebied van gezondheid kon een aanbod doen. Vouchers voor investeren in een groene leefomgeving, leefstijlprogramma's worden nog steeds gebruikt door inwoners

- Het programma Voel je goed! over leefstijl voor laaggeletterden is gestart met 7 deelnemers in het Haerenkwartier
 - Momenteel zijn er 594 burgerhulpverleners geregistreerd in de database van HartslagNU.
 - Er zijn 100 AED's geregistreerd in de gemeente Ooststellingwerf
 - Er is fitnessapparatuur beschikbaar om buiten te kunnen sporten
 - Eén van de punten waar in 2023 aan zal worden gewerkt is het ontwikkelen van een leefstijlinterventie voor kinderen met overgewicht
 - GALA middelen worden ingezet om voor zowel kinderen als voor volwassenen programma's gericht op sporten en gezonder voeding te combineren
- **Het percentage kinderen 4-12 jaar dat een goede of zeer goede gezondheid ervaart (Bron: GGD):**
 - 2018: 95% (Friesland 97%)
 - 2022: 96% (Friesland 95%)

Figuur 8: Het percentage inwoners vanaf 12 jaar dat een goede of zeer goede gezondheid ervaart (Bron: cijfers GGD)

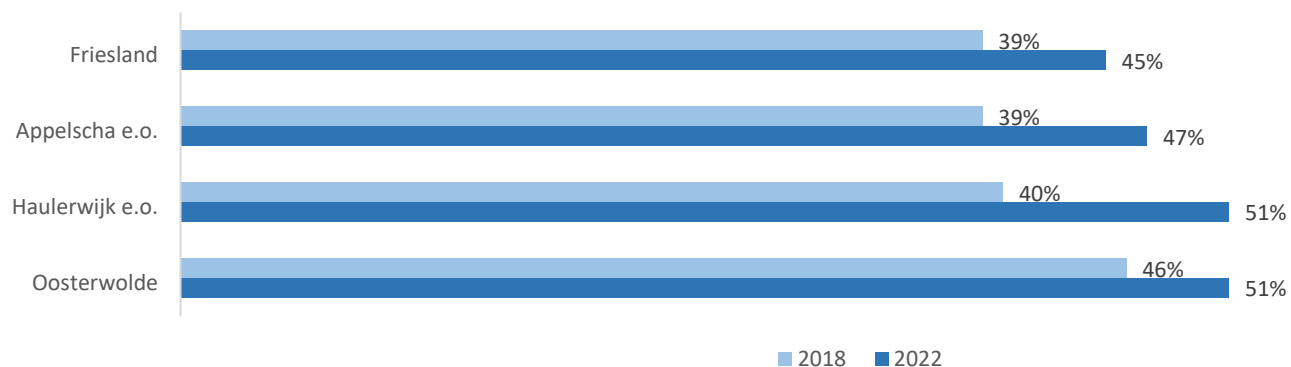
Het percentage inwoners (18 t/m 65 jaar) dat een (zeer) goede gezondheid ervaart

Doel HK 3 Meer inwoners hebben een gezonde leefstijl doordat gezonde keuzes vanzelfsprekender zijn en makkelijker om te maken

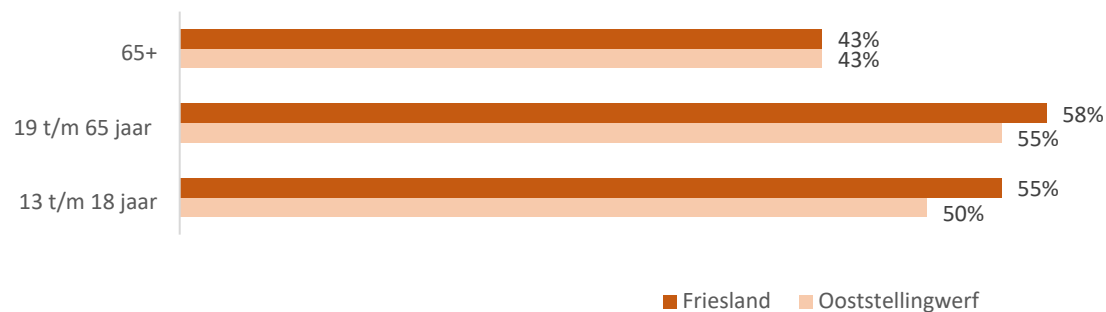
Figuur 9: Het percentage kinderen 4-12 jaar dat dagelijks minimaal 1 uur beweegt ten opzichte van 2018 (Bron: GGD kindmonitor 2022):
Opgedeeld in gebieden Oosterwolde, Haulerwijk e.o. (noord) en Appelscha e.o. (zuid)

Het percentage kinderen (4-12 jaar) dat dagelijks minimaal 1 uur beweegt

Figuur 10: Het percentage inwoners vanaf 13 jaar en ouder dat voldoende beweegt (Bron: GGD monitor 2019)

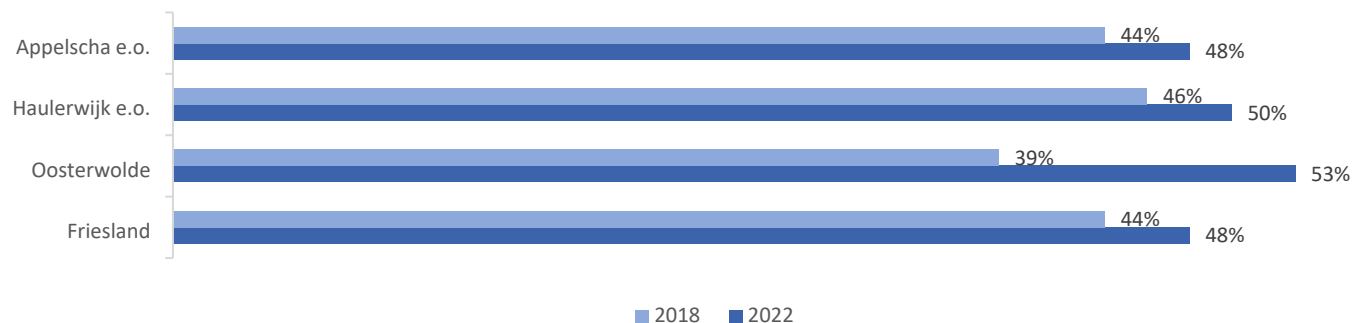
Het percentage inwoners vanaf 13 jaar dat voldoende beweegt

Figuur 11: Het percentage kinderen 4-12 jaar dat voldoet aan de voedingsnorm groente (Bron: GGD kind 2022)

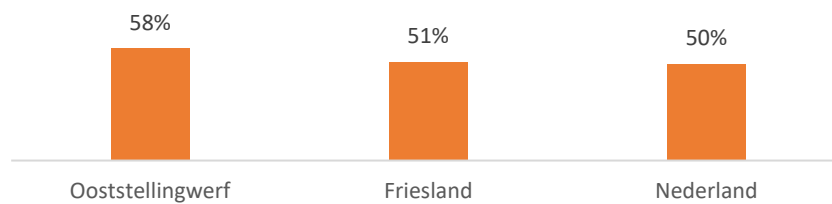
Opgedeeld in gebieden Oosterwolde, Haulerwijk e.o. (noord) en Appelscha e.o. (zuid).

Het percentage kinderen (4 t/m 12 jaar) dat elke dag groenten eet

Figuur 12: Het percentage inwoners met overgewicht (Bron: GGD 2022):

Percentage inwoners met overgewicht (18+)

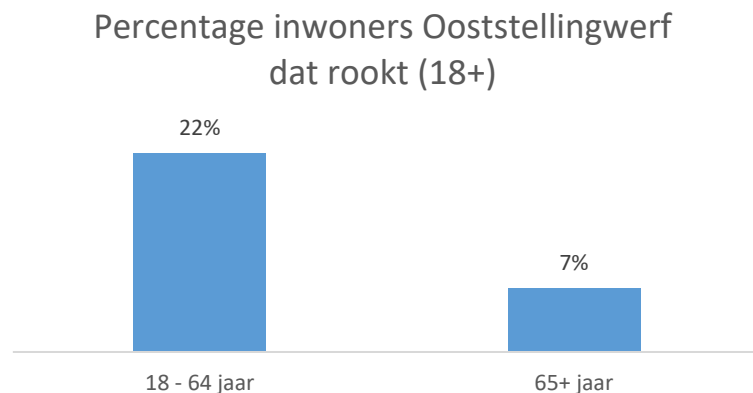

- Het percentage inwoners in onze gemeente met ernstig overgewicht is 21%. Landelijk ligt het percentage mensen met ernstig overgewicht op 16%.
(Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2022 van GGD, CBS en RIVM).

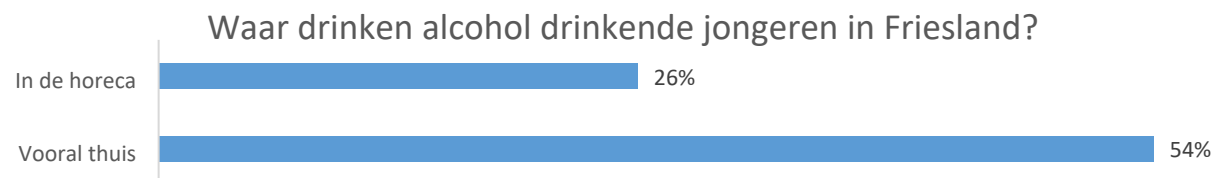
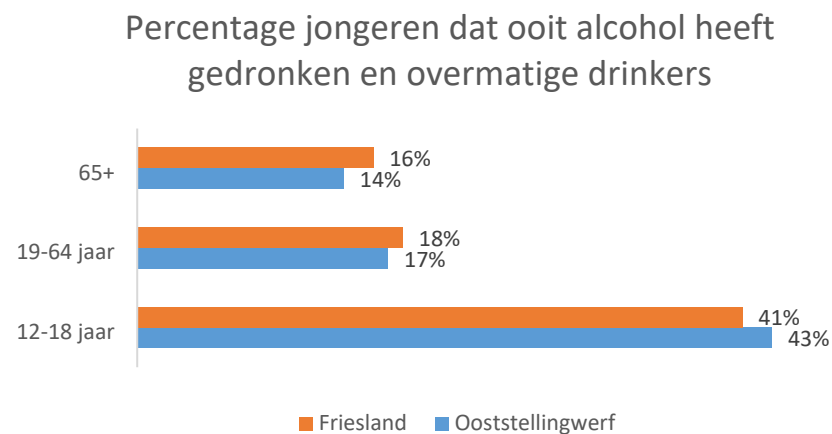
Figuur 13: Het percentage inwoners dat rookt (Bron: GGD Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2022).

Figuur 14: Het percentage kinderen 12-18 dat ooit alcohol heeft gedronken en het percentage overmatige drinkers (Bron: GGD 2019)

Figuur 13

Figuur 14

- Van het aantal alcohol drinkende jongeren in Friesland zegt;
 - 26% dat zij drinken in de horeca
 - 54% dat zij vooral thuis drinken
- Van het aantal jongeren dat alcohol drinkt zegt 47% dat hun ouders dat goed vinden

Op dit moment hebben we mede door JOGG (Jongeren op gezond gewicht)²³ **4 gezonde basisscholen²⁴, 4 gezonde sportkantines, en 3 gezonde kinderopvanglocaties** met een coach gezonde kinderopvang in onze gemeente. Een coach is het aanspreekpunt voor een gezonde leefstijl binnen de organisatie en schoolt en coacht de eigen collega's structureel in de scholing 'Een Gezonde Start'. Diverse scholen hebben budget aangevraagd voor het project **Jong leren eten²⁵** van de GGD. 8 scholen in Ooststellingwerf hebben subsidie aangevraagd om aan de slag te gaan met de Gezonde School op verschillende thema's zoals natuur, sport en bewegen en welbevinden. Alle aanvragen zijn toegekend. Deze scholen werken hiermee aan het verbeteren van de (mentale) gezondheid van de leerlingen.

Doel HK4: Inwoners en verwijzers zijn op de hoogte van de bestaande mogelijkheden om lichamelijke gezondheid te versterken waardoor het bereik onder met name jeugd en mensen met een ongunstige sociaal economische status toeneemt²⁶.

In de vorige monitor hebben we een weergave van de uitkomsten van de MQ-scan gegeven (=meting motorische ontwikkeling). Per oktober 2022 wordt deze MQ scan niet meer gebruikt en worden de leerlingen gescreend aan de hand van de 4-Sen test. Hiermee worden 4 vaardigheden van grove motoriek in beeld gebracht; Springen-Kracht, Springen-Coördinatie, Stuiten en Stilstaan. Deze test wordt alleen bij de kinderen van groep 2 en 3 afgenomen.

• **Uitkomst 4-Sen test motorische ontwikkeling van kinderen in de basisscholen, groep 2 en 3:**

	<i>Ooststellingwerf schooljaar 2022-2023</i>	<i>Friesland schooljaar 2022-2023</i>
Ruim onder gemiddeld	3%	10%
Onder gemiddeld	7%	18%
Gemiddeld	47%	52%
Boven gemiddeld	20%	10%
Ruim boven gemiddeld	27%	6%

Uitslag o.b.v. aantal afgenomen testen in Ooststellingwerf: 177

²³ JOGG is een lokale integrale aanpak die in onze gemeente door de GGD wordt uitgevoerd. Doel is de omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien structureel gezonder te maken.

²⁴ OBS De Tjongeling (Themacertificaat bewegen en sport en Themacertificaat voeding), OBS De Riemsloot (Themacertificaat welbevinden), OBS De Toekan (Themacertificaat welbevinden), SBO De Kampingerhof (Themacertificaat welbevinden).

²⁵ Het programma Jong Leren Eten brengt kinderen en jongeren structureel in aanraking met kennis en activiteiten over voeding en duurzaamheid. Het programma is opgezet om preventief op jonge leeftijd kinderen te leren welke voedselkeuzes gezond en duurzaam zijn, zodat zij op latere leeftijd zelf de juiste keuzes maken. Dit schooljaar doen het Stellingwerfcollege en OBS Buttinga mee. Vorig jaar OBS De Tjongeling en CBS De Paadwizer.

²⁶ Op dit moment hebben we nog geen cijfers waaruit blijkt dat verwijzers op de hoogte zijn. We verwachten wel te kunnen kijken naar het zoekgedrag van inwoners en verwijzers in de sociale kaart.

- 64% van de volwassen inwoners is het eens met de stelling **'Ik weet welke activiteiten er in mijn dorp zijn'** (Burgerpeiling 2022). In 2020 was dit 60%.
- 61% van de volwassen inwoners vindt dat er voldoende sportmogelijkheden zijn in hun dorp (Burgerpeiling 2022). In 2020 was dit 60%.
- Zie ook cijfers bij doel HK3 over beweging.
- 84% van de inwoners vindt dat er voldoende andere beweegmogelijkheden zijn (naast sporten) in hun dorp (Burgerpeiling 2022). In 2020 is dit niet uitgevraagd.
- 16% van de inwoners doet niet mee aan sport- of beweegactiviteiten omdat deze **activiteiten niet aanspreken**. In 2020 is dit niet uitgevraagd.
- 5% doet niet mee omdat ze het **niet kunnen betalen**.
- 33% van de inwoners die aangeven dat gebrek aan geld hun leven soms of regelmatig beïnvloedt geven aan dat zij door gebrek aan geld moeite hebben om gezonde keuzes te maken (sporten, voeding etc.). In 2020 was dit 22%.
- 65% van deze groep is op de hoogte van de regelingen die de gemeente heeft voor mensen die moeten rondkomen van weinig geld.

Doel HK 5: De openbare ruimte stimuleert inwoners om (meer) te gaan bewegen en de omgeving is veilig en gezond.

Het percentage inwoners dat voldoende beweegt: zie doel HK3.

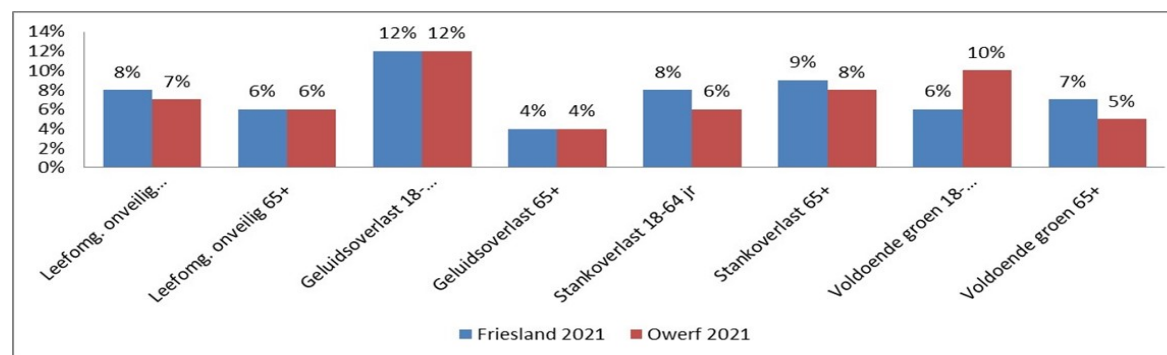
Het percentage ouders dat aangeeft dat er voldoende speelvoorzieningen zijn (Bron: GGD):

2018: 79% (87% Friesland) 2022: 74% (86% Friesland)

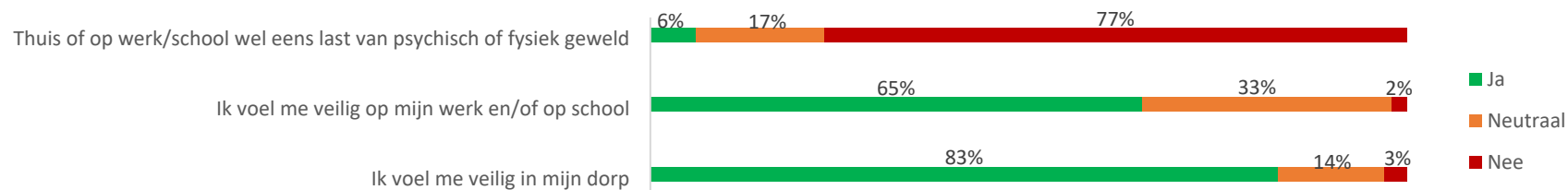
Het percentage kinderen dat dagelijks buiten speelt (Bron: GGD):

2018: 52% (49% Friesland) 2022: 72% (63% Friesland)

Figuur 15: Het percentage inwoners dat een veilige en gezonde leefomgeving ervaart (Bron: GGD)

Aanvullende gegevens uit de Burgerpeiling 2022:

Het aantal rookvrije sportterreinen en scholen dat rookvrij is (JOGG): Sinds augustus 2020 is een rookvrij schoolplein verplicht, dus alle schoolpleinen zijn in principe rookvrij. Verder staat op rookvrijgeneratie.nl een kaart met daarin rookvrije locaties in Friesland. De locaties moeten zich hier zelf voor aanmelden, wat betekent dat de kaart zeer waarschijnlijk niet volledig is. De informatie uit de kaart is hieronder samengevat.

Figuur 16

Locatie	Straat + huisnummer	Stad	GGD regio	Initiatief	Sector	Sub sector	Sub sector categorie
TCA Appelscha	Boerestreek 20A 8426 BP	Appelscha	GGD Fryslân	Gedeeltelijk rookvrij	Sport en spel	Sportterrein	Tennis
Stal Rosanne Klaver	Moskoureed 1A 8435 TH	Donkerbroek	GGD Fryslân	Geheel rookvrij	Sport en spel	Sportterrein	Paardrijden
SV Donkerbroek – afdeling voetbal	Vaart Westzijde 1A 8435 WB	Donkerbroek	GGD Fryslân	Gedeeltelijk rookvrij	Sport en spel	Sportterrein	Voetbal
SV Donkerbroek – afdeling korfbal	Vaart Westzijde 1A 8435 WB	Donkerbroek	GGD Fryslân	Gedeeltelijk rookvrij	Sport en spel	Sportterrein	Korfbal
Gemeente Ooststellingwerf	't Oost 11 8431 LE	Appelscha	GGD Fryslân	active	Organisaties	Gemeente	
Verkeers- en Attractiepark Duinen Zathe	Noorder Es 1 8426 GW	Appelscha	GGD Fryslân	Gedeeltelijk rookvrij	Vrije tijd	Dag attractie	
Golfclub de Hildenberg	Gruun 3 8426 NA	Appelscha	GGD Fryslân	Gedeeltelijk rookvrij	Vrije tijd	Sportterrein	

Doel HK6: De mentale weerbaarheid en ervaren zingeving bij jongeren neemt toe (zie ook Goed Opgroeien)

Het percentage kinderen 4-12 met matige of ernstige psychosociale problematiek (Bron: GGD 2022)²⁷:

2018: 20% (17% Friesland)

2022: 18% (18% Friesland)

²⁷ De verschillen binnen onze gemeente zijn groot. In Oosterwolde komt relatief meer psychosociale problematiek voor bij kinderen van 4 tot 12 jaar dan in de rest van de gemeente.

Het percentage kinderen 4-12 dat onvoldoende weerbaar is (Bron: GGD 2022):

2018: 9% (Friesland 8%)

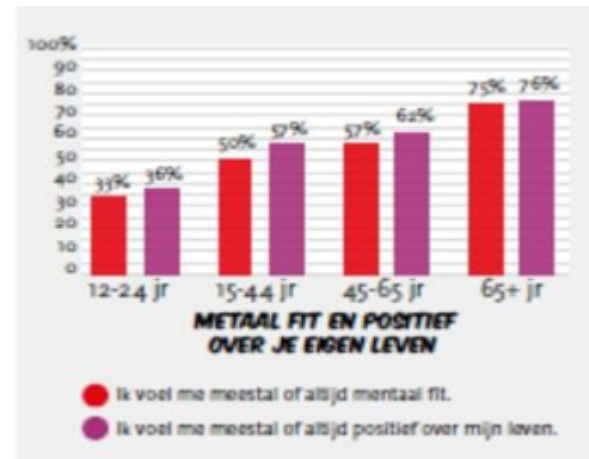
2022: 7% (Friesland 7%)

Het percentage kinderen 4-12 jaar waarvan de ouders vindt dat ze onvoldoende weerbaar zijn (Bron: GGD 2022):

2018: 8% (Friesland 6%)

2022: 6% (Friesland 6%)

- 64% van de jongeren (12-24 jaar) voelt zich niet altijd positief over zijn/haar leven
- 67% van de jongeren (12-24 jaar) voelt zich niet altijd mentaal fit

Bron: GGD januari 2022

Doel HK7: Iedereen heeft toegang tot passende (bij)scholing om gezondheidsvaardigheden te vergroten en hiervan wordt gebruik gemaakt.

Het percentage inwoners met beperkte gezondheidsvaardigheden dat we bereiken (bijvoorbeeld via deelname aan cursussen rekenen, taal en digitaal) (cijfers bibliotheek): nog niet bekend. We hebben afspraken met de bibliotheek en Scala hoe we deze gegevens inzichtelijk maken.

De bibliotheek monitort het volgende:

- Aantal deelnemers Klik & Tik en digisterker (cursussen digivaardigheid) en info over het afronden van die trainingen (meten resultaten leerdoelen),
- Aantal hulpvragen Informatieloket Digitale Overheid en bevragen van de tevredenheid inzake afhandelen hulpvragen,
- Jaarlijkse evaluatie van de keten aanpak laaggeletterdheid door de deelnemers van het ketenoverleg te bevragen.

In 2022 heeft 32% van onze peuters deelgenomen aan onze programma's Voor- en Vroegschoolse Educatie. In 2021 was dit 33% en in 2020 was dit 28%. Zie ook Hoofdstuk Goed Opgroeien.

Doel HK8: De informatie van de gemeente en zorgaanbieders is toegankelijk (Bron: fase 1 Wmo cliënttevredenheidsonderzoek 2022)

82% van de respondenten is het eens met de stelling 'ik wist waar ik moest zijn met mijn hulpvraag'. In 2021 was dit 80%
78% van de respondenten geeft aan het contact met het Gebiedsteam als prettig te hebben ervaren. In 2021 was dit 74%
64% van de respondenten geeft aan dat het hen weinig moeite heeft gekost om hulp aan te vragen. In 2021 was dit 58%
87% van de respondenten is het eens met de stelling 'de gebiedsteammedewerker heeft mij duidelijke informatie gegeven'. In 2021 was dit 89%

- Het aantal mensen bij wie het wel moeite heeft gekost om hulp aan te vragen geven daarbij als reden op; '*schaamte*', '*mijn problematiek draait om contact leggen*' en '*aanvraag heeft lang geduurd*'.
- Bij 85% van de respondenten is de hulp binnen één maand (na aanvraag of ontvangen van de beschikking) gestart.

Inwoners weten waar zij terecht kunnen als zij problemen tegen komen in hun leven (Bron: Burgerpeiling 2022).

- 95% van de inwoners zou om hulp vragen wanneer zij langere tijd niet goed in hun vel zitten.
- De meesten zouden hulp vragen bij familie en vrienden (83%) of bij de huisarts (50%) of bij het gebiedsteam (7%).
- Mensen die niet om hulp zouden vragen, geven aan dat zij het niet prettig vinden om andere te betrekken bij hun privé zaken en/of dat zij vinden dat zij vragen over hun eigen geluk zelf moeten oplossen. Een andere reden die vaker genoemd is, is slechte ervaringen met hulpverleners.

4.2 Maatschappelijk effect HK – Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving: analyse

Wat gaat goed?

- Alle inwoners van Ooststellingwerf hebben kennis kunnen maken met positieve gezondheid. Door het magazine vol met ervaringen van inwoners die vertellen over hun leefstijl, een ingrijpende levensgebeurtenis of hoe zij zich inzetten voor andere inwoners van Ooststellingwerf. Ook door de inzet van de gezondheidsbus hebben zo'n 900 inwoners hun leefstijl gecheckt en een gesprek kunnen voeren hoe zij hun gezondheidsvaardigheden kunnen vergroten. Door middel van de vouchers is het ook mogelijk gemaakt om gratis bij lokale ondernemers te werken aan een gezonde leefstijl zoals yogalessen of het inrichten van een eigen moestuin.
- Er kunnen in Appelscha gratis fittesten worden afgenomen.
- Initiatieven van inwoners die bijdragen aan positieve gezondheid komen vaker voor. Een mooie bijdrage aan het bouwen aan sociale structuren in de dorpen. We zien dat ondersteuning vanuit de regiodeal (Bloeizones) aan deze beweging bijdraagt.
- Ook binnen de fysieke leefomgeving is steeds meer aandacht voor gezondheid beschermende factoren en gezondheid bevorderende factoren.
- Door het programma JOGG (Samen maken we jeugd gezond) groeit het aantal scholen, sportverenigingen etc. dat het predicaat 'gezond' en/of 'rookvrij' draagt. Hierdoor wordt de dagelijkse leefomgeving van veel kinderen en volwassen inwoners gezonder en kan bewustwording toenemen.
- De minimale beweging van kinderen tussen 4-12 jaar is toegenomen ten opzichte van 2021.
- Ook het eten van groenten is in de leeftijdscategorie 4-12 jaar toegenomen.
- De motorische ontwikkeling van kinderen uit groep 2 en 3 in Ooststellingwerf is aanzienlijk beter dan in de andere gemeenten in Friesland.
- Programma Voel je goed! is van start in het Haerenkwartier met 7 deelnemers. 4 daarvan hebben dit met succes afgerond en stromen door als vrijwilliger in de volgende groep.
- Het programma Opgroeien in een Kansrijke omgeving voor jongeren is door de raad vastgesteld. We gaan langdurig preventief beleid inzetten voor jongeren om roken, alcohol- en middelengebruik terug te dringen en te werken aan mentale gezondheid.
- Al ruim 90 mensen hebben door het leefstijltraject een opstart kunnen maken naar een sportschool of –vereniging.
- Het Buurtsport Volwassenenfonds Sport Ooststellingwerf zorgt ervoor dat volwassenen die leven rond het bestaansminimum lid kunnen worden van een sportvereniging of -school. Op die manier wordt sport- en/of structurele beweegactiviteiten voor iedereen toegankelijk.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we daar op?

- De beweging van jongeren in de leeftijd van 13-18 jaar in Ooststellingwerf blijft achter ten opzichte van andere gemeenten in Friesland. Met het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving kunnen we beweging van jongeren een extra impuls geven door inzet op vrijetijd.
- Volwassenen in Ooststellingwerf hebben vaker overgewicht. Afgelopen jaar en ook in 2023 wordt verder ingezet op bewustwording van leefstijl. O.a. fittesten in diverse dorpen kunnen een verandering teweeg brengen bij volwassenen. Het gesprek voeren over leefstijl en de mogelijkheden om gezondheidsvaardigheden te vergroten is mogelijk.
- 33% van de inwoners geeft aan dat ze vanwege financiën belemmerd worden in het maken van gezonde keuzes. Binnen de gemeente zijn diverse voorzieningen opgezet om financiële knelpunten op te lossen en te werken aan bestaanszekerheid.
- Het percentage jongeren dat rookt of alcohol gebruikt blijft nagenoeg gelijk. De eerder ingezette daling zet niet door. Extra inzet is nodig om gezondheid van jongeren duurzaam te verbeteren.

4.3 Maatschappelijk effect I – Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden: cijfers

Doel I1 Er zijn flexibele mogelijkheden voor ouderen om, samen met jongere generaties, actief te zijn in het maatschappelijk leven en zingeving te ervaren

- Mijn dorp is goed bereikbaar voor mensen die slecht ter been zijn: 34% ja (59% ja in 2020), 21% nee (11% nee in 2020) en 45% neutraal (30% neutraal in 2020). Mensen geven aan dat de bereikbaarheid beter kan worden wanneer de trottoirs worden verbeterd (geen obstakels bv auto's, kliko's of ongelijke stoeptegels en te steile afritjes van de stoeprand).
- Vrijwel alle inwoners van 68 jaar en ouder geven aan dat zij structuur in hun dag hebben (92%). 84% van hen ervaren ook een zinvolle daginvulling (14% neutraal en 3% ervaart dit (helemaal) niet).
- Mensen zijn tevreden over de mogelijkheden om andere mensen te ontmoeten. 57% van alle respondenten uit de burgerpeiling vindt dit genoeg (ten opzichte van 47% in 2020). 12% vindt het (helemaal) niet genoeg (dit zijn vooral 18-35 jarigen, ouderen zijn tevredener hierover). 26% antwoordt 'neutraal'.

Doel I2 Professionals, winkeliers, het verenigingsleven en maatschappelijke organisaties wisselen kennis uit over leeftijdsvriendelijke dienstverlening, herkennen signalen van dementie en weten hoe daarmee om te gaan.

Diverse bedrijven en organisaties hebben al trainingen voor hun medewerkers georganiseerd via het programma Samen Dementievriendelijk van o.a. Alzheimer Nederland.

Er is een campagne rond dementie in voorbereiding om de beeldvorming over dementie beter te krijgen. De (dunne) lijn tussen voorlichting en stigmatisering wordt hierbij goed in de gaten gehouden. Daarnaast zal er de komende periode met veel bedrijven/organisaties contacten worden opgebouwd over vrijwilligerswerk bij hen te laten doen door mensen met dementie. Uiteraard leidt dit ook tot gesprekken over de omgang met mensen met dementie.

Doel I3 Kwetsbare ouderen vinden (lieft in hun nabije omgeving) een zinvolle dagbesteding.

Het aantal ouderen dat deelneemt aan indicatievrije dagbesteding: zie Onderdeel Meedoen.

Het aantal dorpen waar indicatievrije dagbesteding is: 3 (Oosterwolde, Haulerwijk, Oldeberkoop).

Het aantal plekken waar indicatievrije dagbesteding wordt geboden: 4 (twee in Oosterwolde, de anderen in Haulerwijk en Oldeberkoop).

Doel I4 Ouderen en mantelzorgers vragen tijdig hulp

De taken rondom mantelzorgers worden opgepakt door de mantelzorgconsulent die werkzaam is vanuit het Gebiedsteam Ooststellingwerf.

- **Netwerk en kennis rondom mantelzorgondersteuning:** In 2023 2x een bijeenkomst Provinciaal Overleg Mantelzorg
- **Beheren van een actueel overzicht van mantelzorgondersteuning in Gemeente Ooststellingwerf (voor inwoners, gebiedsteammedewerkers en verwijzers)**
- **Fungeert als vraagbaak voor gebiedsteam medewerkers**
- **Sparringpartner voor de beleidsadviseur, die hierdoor actuele info heeft over de behoeften van mantelzorgers en hoe we hierop kunnen inspelen**
- **Mantelzorgwijzer actueel houden**
- **Respijtweekend, cursussen en trainingen samen met Vrijwilligers Academie Stichting Bolwerk:** 1 respijtweekend i.s.m. Provinciaal Overleg Mantelzorg waaraan 6 mantelzorgers uit Ooststellingwerf deelnemen in september 2023. In november 2023 is er een webinar over NAH voor mantelzorgers
- **Ontmoeting en lotgenotencontact voor mantelzorgers met samenwerkingspartijen:** zie doel I6

Doel I5 Er is één plek waar inwoners, mantelzorgers en professionals terecht kunnen met vragen die gerelateerd zijn aan ouder worden en/of mantelzorg en waar snel een duidelijk antwoord komt en/of de goede hulp wordt geregeld

De plek waar inwoners, mantelzorgers en professionals terecht kunnen is de mantelzorgconsulent, werkzaam in het Gebiedsteam Ooststellingwerf.

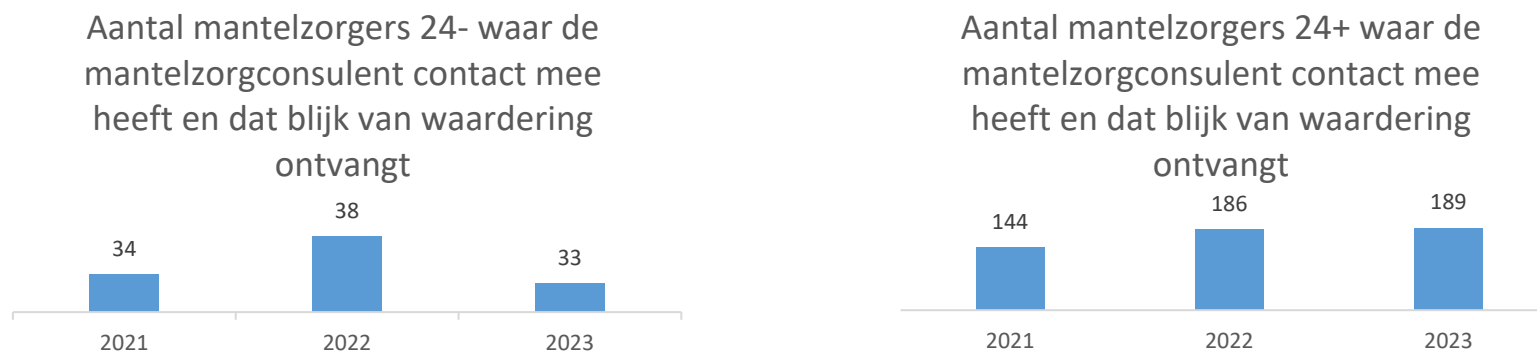
Doel I6 Mantelzorgers (o.a. van mensen met dementie) krijgen desgewenst ondersteuning die past bij hun behoeften en ervaren waardering voor hun mantelzorgrol.

- 42% van de inwoners heeft (mantel)zorg verleend in het afgelopen jaar. In 2020 was dit 60% (corona-effect?). Mantelzorgers zitten vooral in de leeftijdsgroep van 36-55 jaar (48%) en boven de 55 (47%). Onder 18-35 jarigen gaat het om 21%.
- Meer vrouwen (51%) dan mannen (33%) verlenen mantelzorg.
- 14% van de mantelzorgers geeft aan overbelast te zijn in het privéleven door de mantelzorg. In 2020 was dit 9%.
- Deze overbelasting komt meer voor bij vrouwen (17%) dan mannen (9%). Ook komt overbelasting meer voor bij mensen met een laag inkomen (19%) van midden- en hogere inkomens (11%).
- 80% van de mantelzorgers geeft aan geen hulp of ondersteuning van anderen nodig te hebben op het gebied van mantelzorg.
- Dingen die volgens mantelzorgers helpen om (op tijd) aandacht en hulp te vragen voor zichzelf zijn:
- Duidelijkheid over waar men terecht kan met vragen (46%)
- Vertrouwde zorgverleners die duidelijke tips geven over mogelijke hulp (37%)

- Een vast aanspreekpunt die op de hoogte is van de situatie (37%).

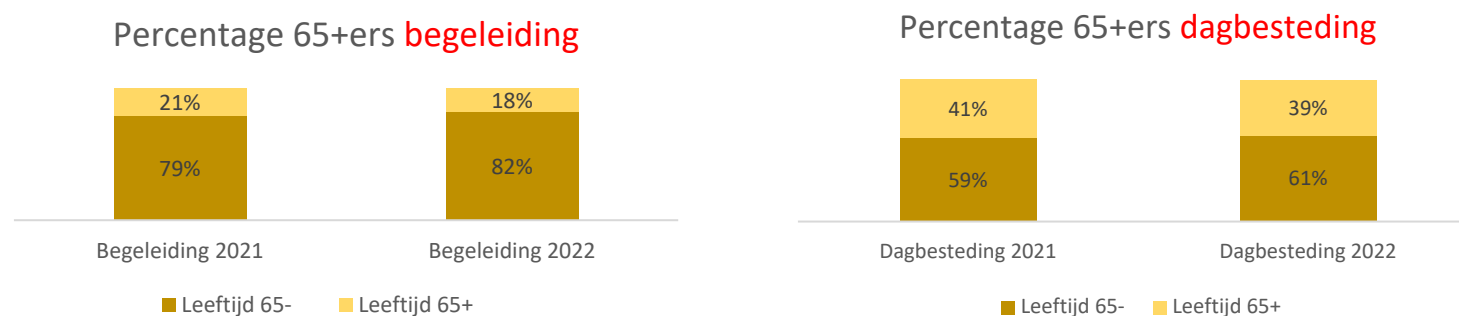
(Bron: Burgerpeiling 2022)

Figuur 17: Aantal mantelzorgers waar de mantelzorgconsulent contact mee heeft en dat blijk van waardering ontvangt

Het percentage 65+ers met een indicatie dat begeleiding of dagbesteding krijgt

Figuur 18 Het percentage 65+ers met een indicatie voor begeleiding of dagbesteding ten opzichte van het totaalbestand aan cliënten.

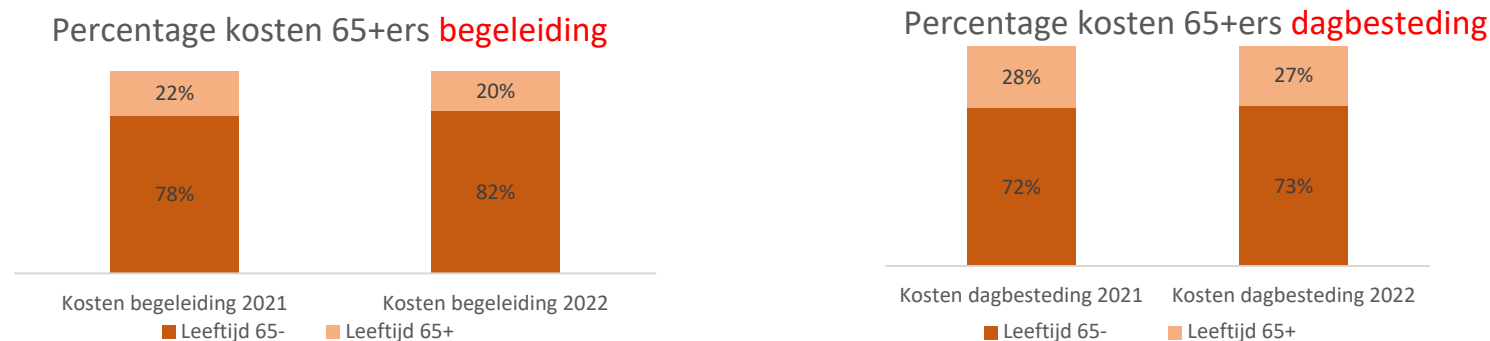

Bovenstaand figuur geeft het percentage van het aantal 65+ cliënten weer dat een indicatie voor begeleiding en dagbesteding heeft.

Begeleiding: In 2022 zien we een daling van 3% t.o.v. 2021 in het aantal 65+ cliënten.

Dagbesteding: In 2022 zien we een daling van 2% t.o.v. 2021 in het aantal 65+ cliënten.

Het percentage aan gemaakte kosten ten behoeve van 65+ers met een indicatie voor begeleiding of dagbesteding ten opzichte van het totaalbestand.

De daling in het aantal 65+ cliënten zien we terug in het percentage gemaakte kosten voor deze doelgroep. We weten nog niet of deze daling in verband staat met het aanbod tot indicatievrije dagbesteding (zie onderdeel Meedoen, figuur 6).

Huisbezoek 75+

Inwoners van Ooststellingwerf worden rond hun 75e verjaardag bezocht door daartoe opgeleide vrijwilligers, om met hen in gesprek te gaan over wat er nodig is om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. Per jaar zijn dit gemiddeld zo'n 400 mensen. De huisbezoekers attenderen inwoners ook op de diverse gemeentelijke regelingen en voorzieningen waarop zij een beroep kunnen doen en 'geleiden' zo nodig kwesties door naar het gebiedsteam.

4.4 Maatschappelijk effect I – Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden: analyse

Wat gaat goed?

- Het aantal ouderen dat deelneemt aan indicatievrije dagbesteding neemt toe. In werkelijkheid is het aantal inwoners dat aan dit soort informele voorzieningen deelneemt nog groter. Denk aan betrokkenen bij de Bosgroep Oldeberkoop en het Beweegcafé Haulerwijk.
 - We zien steeds meer voorbeelden van ondernemers en organisaties die hun medewerkers en vrijwilligers bewust maken van leeftijdsvriendelijke dienstverlening (en specifiek omgaan met mensen met dementie). We horen dit van onze samenwerkingspartners en van ondernemers. We hebben hier geen cijfers over.
 - Het aantal bij ons bekende mantelzorgers neemt toe. Zij weten de mantelzorgconsulent steeds beter te vinden. De vragen die bij de mantelzorgconsulent terecht komen, zijn logischerwijs vaak relatief complexe vragen.
 - Zowel het percentage van mantelzorgers als het percentage wat overbelast is is per dorp erg verschillend. Dit zou kunnen samenhangen met het feit of er relatief gezien veel familie in de buurt woont met wie de mantelzorg gedeeld wordt. In dorpen waar relatief gezien veel mensen wonen die hier geboren en getogen zijn (en daardoor familie/vrienden in de buurt hebben) lijkt de overbelasting minder dan in de dorpen waar dit minder het geval is.
- De belangrijkste behoeften zijn een luisterend oor, duidelijke informatie over ondersteuningsmogelijkheden en hulp bij het regelen van dingen. Dit is wat uit de gesprekken met de dorpen komt naar aanleiding van de burgerpeiling.
- Uit de burgerpeiling blijkt dat 42% van onze volwassen inwoners aangeven dat zij in het afgelopen jaar (mantel)zorg voor anderen heeft verleend. We hebben ongeveer 20.600 inwoners vanaf 18 jaar. Dus dan zouden ruim 8600 volwassen mantelzorgers hebben (gezorgd voor anderen). We hebben geen definitie van mantelzorg gegeven, dus het is wat inwoners zelf interpreteren. Volgens cijfers van het CPB (2020) zouden er 7683 mantelzorgers van 15 jaar en ouder zijn waarvan er 1259 langdurig en intensieve mantelzorg verlenen. Van deze groep zouden er 699 zwaarbelast zijn. Volgens de statistieken zijn 1 op de 3 inwoners mantelzorger.
- Het aantal vragen dat binnen komt bij ons gebiedsteam over ouderen neemt ook toe. Gezien de vergrijzing is dit een logische ontwikkeling. Zie ook tabel 1.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we daar op?

Mantelzorgers, verwijzers en samenwerkingspartners zijn onvoldoende goed op de hoogte van elkaar, van de ondersteuningsmogelijkheden m.b.t. mantelzorgers en wat we (samen) kunnen doen om ervoor te zorgen dat mantelzorgers de zorg/hulp voor hun naaste zo goed en zo lang

mogelijk kunnen volhouden. De komende periode zal gewerkt worden aan bewustwording en het opbouwen van een netwerk. Waardoor we inzichtelijk krijgen wat de situatie op dit moment is, wat er al gedaan wordt, wat er nog nodig is en wie een rol kan vervullen om dit op te pakken. De mantelzorg consulent zal zich meer in het voorveld gaan bewegen om op die manier beter zichtbaar te zijn en preventieve rol te kunnen pakken. Op die manier willen we overbelasting onder mantelzorgers zoveel mogelijk voorkomen en/of helpen dit te verminderen.

We blijven bewustwording creëren bij ondernemers, verenigingen en professionals bij het herkennen van dementie. Zie ook doel I2 waarin we beschrijven hoe we de basis voor deze voorlichting gaan leggen.

De inrichting van de openbare ruimte gericht op leeftijdsvriendelijke gemeente is een ingewikkeld vraagstuk. Met name rond het thema bewegen worden momenteel mogelijke pilots verkend.

Financiële stand van zaken werkdeel Gezondheid

Uitgaven

Gezondheidsbeleid: € 130.000

Ouder worden: € 4.200

GGD: € 203.000

Hoofdstuk 5 - Goed Opgroeien

In dit onderdeel verwijzen wij in de gebruikte data vooral naar de kindmonitor GGD 2022. Deze monitor is afgenomen onder kinderen tussen 4 en 12 jaar. De meest recente cijfers over jongeren tussen 12 en 18 jaar dateren uit de jeugdmonitor GGD 2019. In 2023 wordt er een nieuw onderzoek uitgezet onder deze doelgroep. De resultaten daarvan worden in juni 2024 verwacht.

5.1 Maatschappelijk effect L - Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal: cijfers

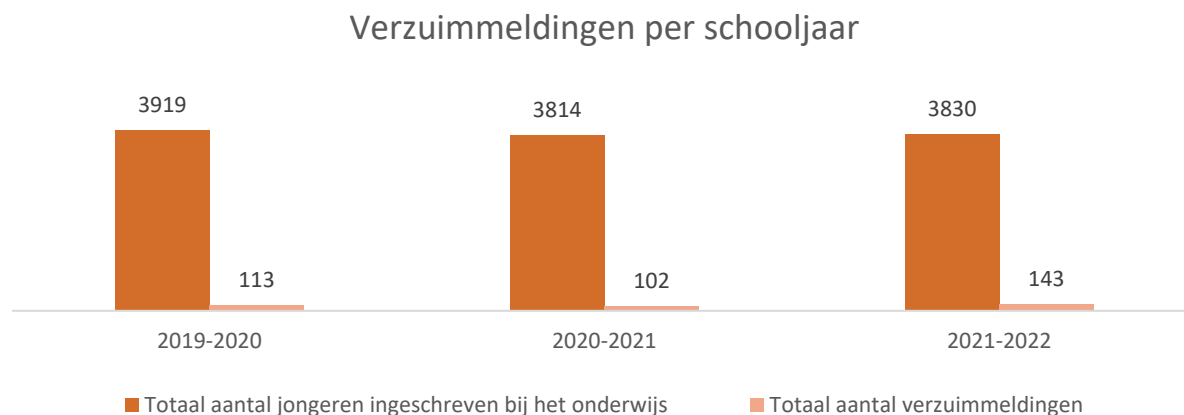
Indicator L1 jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooiën

Indicator L2 Jeugdigen gaan naar school

Indicator L3 Jeugdigen halen een startkwalificatie

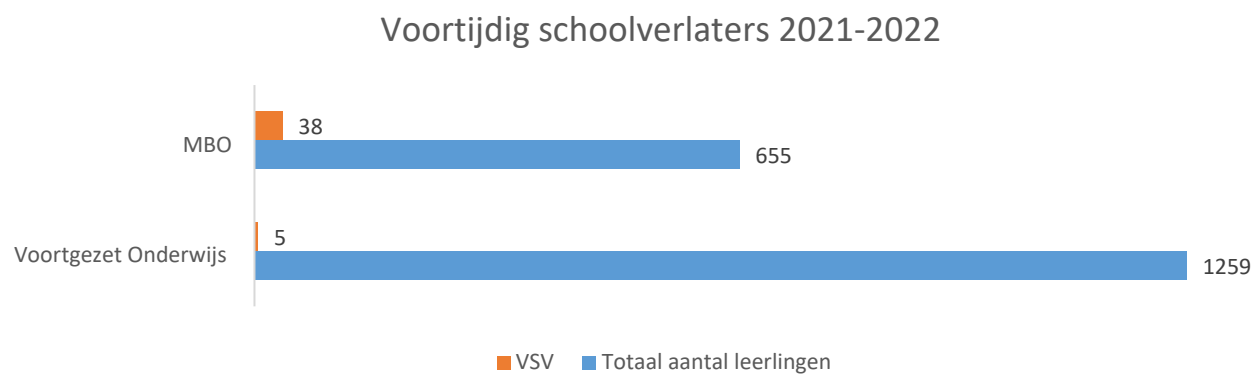
- Het percentage kinderen waarvan **ouders naar consultatiebureau** gaan (0 tot 4 jaar) (GGD, 2021): 93%. Nieuwe cijfers over 2022 zijn nog niet bekend.
- 65% van de peuters **bezoekt een peuterspeelgroep** (cijfers jaarverslag Scala 2021). In 2020 was dit 56%.

Figuur 19: Cijfers schoolverzuim (speciaal) basisonderwijs, (speciaal) voortgezet onderwijs en MBO tot 23 jr. (Bron: Regio Jaarverslag 2021-2022). Nieuwe cijfers voor het schooljaar 2022-2023 zijn er nog niet.

Figuur 20: Vroegtijdig schoolverlaters (geen startkwalificatie). Bron: www.duo.nl

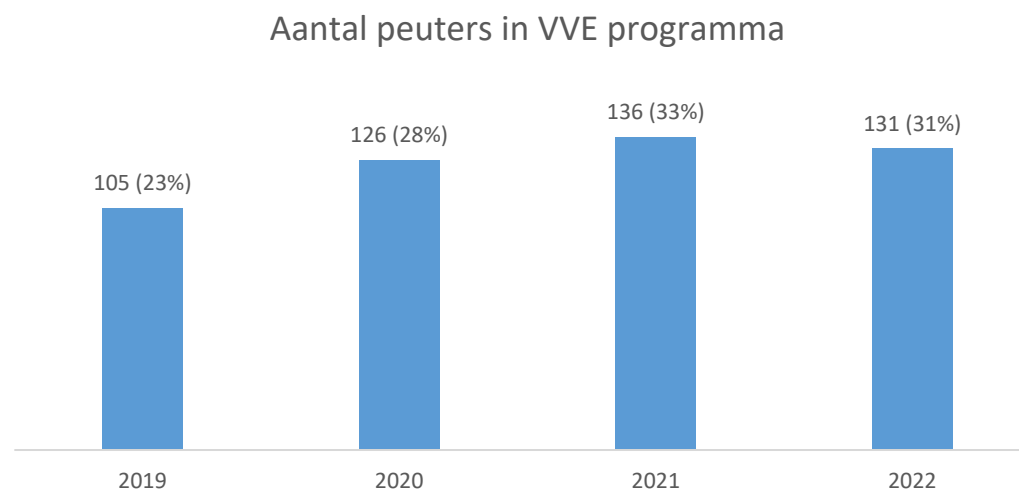
Schooljaar	<u>2016-2017</u>	<u>2017-2018</u>	<u>2018-2019</u>	<u>2019-2020</u>	<u>2020-2021</u>	<u>2021-2022 (voorlopig cijfer)</u>
Aantal voortijdig schoolverlaters (VSV)	34	24	26	35	35	43

Indicator L4 Jeugdigen zijn taalvaardig

- **Bereik tutoring:** 18% van de peuters neemt deel aan onze programma's voor Tutoring (cijfers jaarverslag Scala 2021). In 2020 was dit 14%. In **2022 hebben er in totaal 127 kinderen meegedaan** aan een programma voor tutoring.
- 55% van de ouders **leest kind(eren) 0 – 3 jaar dagelijks voor (Friesland 56%)**. Bron: GGD kindmonitor 2022
- 25% van de kinderen 0-3 jaar loopt het risico op een taalachterstand. Bron: GGD kindmonitor 2022
- 31% van de ouders **leest kind(eren) 4-12 jaar dagelijks voor (Friesland: 29%)**. Bron: GGD kindmonitor 2022
- 26% van de kinderen 4 – 12 jaar **leest dagelijks buiten schooltijd (Friesland: 28%)**. Bron: GGD kindmonitor 2022

Figuur 21: Bereik Voor- en Vroegschoolse Educatie ^{28 29}

²⁸ De percentages geven aan hoeveel peuters er deelnamen aan VVE ten opzichte van het totaal aantal peuters in onze gemeente dat naar een peuterspeelgroep ging in het betreffende jaar.

²⁹ Een VVE-indicatie wordt afgegeven wanneer kinderen een ontwikkelingsachterstand hebben of wanneer dit dreigt. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor kinderen met een normale intelligentie die Friestalig worden opgevoed en daardoor nog minder gevorderd zijn in het Nederlands. Dankzij VVE lopen zij die achterstand (sneller) in.

5.2 Maatschappelijk effect L - Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal: analyse

Wat gaat goed?

Om de taalvaardigheid van kinderen te vergroten is het belangrijk om lezen voor zowel ouders als kind aantrekkelijk te maken. Dit doen we al door ouders bij de aangifte van hun pasgeboren kindje een bon voor een boekstartkoffertje mee te geven. Dit kunnen ze gratis ophalen bij de bibliotheek en stimuleert ouders om hun kind in te schrijven bij de bibliotheek. In samenwerking met de kinderopvang (VVE-groepen), krijgen kinderen voorleesboeken mee naar huis.

In 2021 hebben er 136 kinderen deelgenomen aan een VVE programma. Dat is 89% van het totaal aantal kinderen dat hier voor in aanmerking kwam. De redenen dat de overige 11% uiteindelijk niet heeft deelgenomen aan het programma kan te maken hebben met de geloofsovertuiging van de ouder(s) of dat ouder(s) de visie over taal- en spraakontwikkeling niet deelt.

We zijn tevreden over het percentage kinderen dat bereikt wordt en meedoet aan één van deze programma's maar aan de andere kant zien we een stijging van het aantal kinderen dat een VVE indicatie krijgt.

Stichting Comprix biedt op dit moment op 3 scholen naschoolse activiteiten aan. Naschools aanbod heeft als doel de (talent)ontwikkeling van kinderen te bevorderen. Met het aanbod willen we die kinderen bereiken die het vanuit huis minder meekrijgen of voor wie deelname aan sport, cultuur en andere activiteiten niet vanzelfsprekend is. Het aanbod is erg wisselend en bestaat uit activiteiten gericht op sport, muziek, natuur, techniek tot creatief. De kwaliteit van het aanbod wordt zowel via vragenlijsten als mondeling gemonitord.

Bewegen op (basis)scholen;

Scala kijkt hoe het gesteld is met de motorische ontwikkeling van basisschoolkinderen. In kleine groepen wordt er gewerkt aan verbetering. Doel hiervan is om kinderen tussen de 4 en 12 jaar meer te laten bewegen waardoor bewegingsachterstanden worden verminderd.

Bij jongeren tussen de 12 en 18 jaar is het doel om hen een positieve ervaring te bieden in het uitvoeren en organiseren van beweegactiviteiten. Vanuit MDT (Maatschappelijke DienstTijd) organiseren jongeren regelmatig sportactiviteiten

Jongerenwerk (10 t/m 23 jaar)

Jongerenwerkers bezoeken plekken waar jongeren samenkomen en zijn aanwezig in de jongerencentra in onze gemeente. Ook geven zij voorlichting over verschillende thema's zoals middelengebruik, groepsdruk en sociale media.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we hier op?

Jongeren met een startkwalificatie hebben meer kans op een baan. Een startkwalificatie is een diploma havo, vwo of tenminste mbo-2. Een leerling die het onderwijs zonder startkwalificatie verlaat wordt een voortijdig schoolverlater genoemd. In het schooljaar 2020-2021 zien we dat

1,8% van de scholieren het onderwijs zonder startkwalificatie heeft verlaten. Dat percentage ligt iets hoger dan het Friese gemiddelde van 1,7%. Landelijk gezien zijn er in het schooljaar 2021-2022 ruim 30.000 jongeren met hun MBO opleiding gestopt zonder een startkwalificatie te behalen. Een reden die hiervoor wordt gegeven is dat zij door de coronapandemie gedemotiveerd zijn geraakt en door de krapte op de arbeidsmarkt zijn verleid om te stoppen met hun opleiding en aan het werk te gaan.

Volgens de uitkomsten van de GGD monitor is het percentage jonge kinderen dat kampt met fysieke of mentale problemen volgens de ouders sinds 2018 gedaald (zie pag. 43). Aan de andere kant zien we als aandachtspunt dat de jeugdzorgkosten in de afgelopen jaren zijn gestegen en er meer kinderen en jongeren zijn ingestroomd. De keuze om in te zetten op preventie vanaf jonge leeftijd draagt bij aan de ontwikkeling van gezondheidsvaardigheden, taalvaardigheden en uitdrukkingsvaardigheden van kinderen en de weerbaarheid in de toekomst.

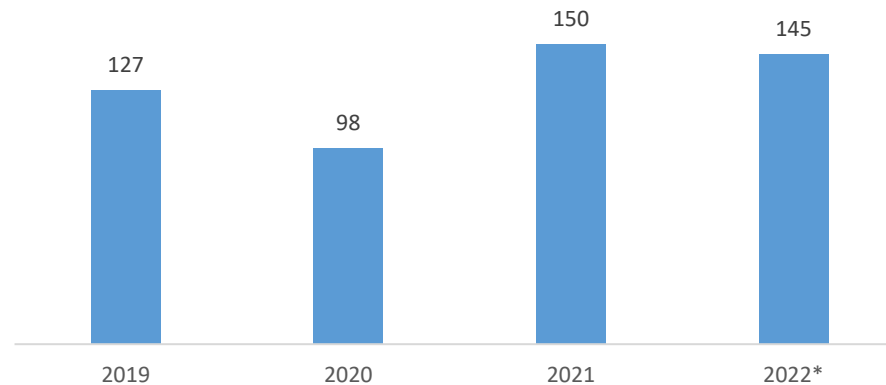
Met de start van het project OKO (Opgroeien in een kansrijke omgeving) kunnen we door middel van goede monitoring beter zicht krijgen op wat werkt. De domeinen ouders, peergroup, school en vrije tijd zullen daarin centraal staan. Aan de hand van de monitoringsuitkomsten zullen keuzes gemaakt worden over waar de focus qua uitvoering op komt te liggen.

5.3 Maatschappelijk effect M - Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders: cijfers

Indicator M1 Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid en Doel M3 Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie

- Totaal aantal jeugdbeschermingsmaatregelen (Onder toezichtstelling OTS, voogdij) die zijn gestart;
 - 2022: 28 2023 1^e helft: 15
- In de eerste helft van 2022 zijn er 35 jeugdigen met volledige pleegzorg die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente Ooststellingwerf vallen.
Op peildatum 31 december 2022: 34 jeugdigen
Op peildatum 30 juni 2023: 34 jeugdigen
- In vergelijking met de andere OWO-gemeenten zijn deze cijfers relatief laag.

Aantal meldingen Veilig Thuis in Ooststellingwerf

Bron: CBS Statline

* dit zijn voorlopige cijfers over 2022. Voor 2023 zijn er nog geen cijfers bekend.

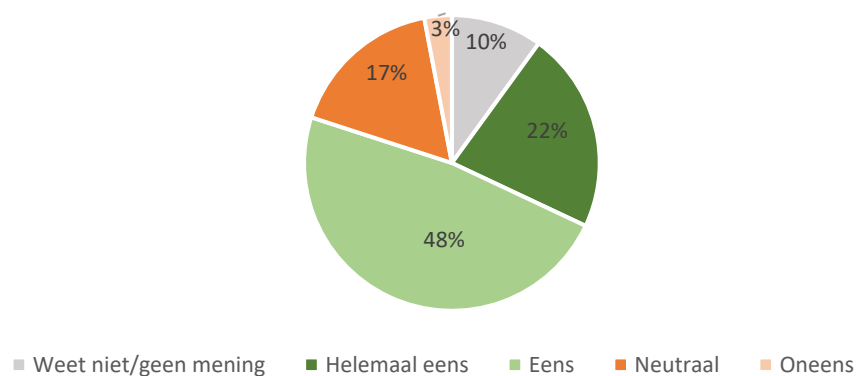
Meldingen worden gedaan door professionals (bv politie) en door inwoners. De meeste meldingen gaan over kindermishandeling, maar er zijn ook meldingen over (ex)partnergeweld en ander huiselijk geweld. In 2022 zijn er in geheel Friesland 4505 meldingen gedaan. Voor 2023 zijn er nog geen cijfers bekend.

Indicator M2 Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders en zichzelf deelnemen aan preventieprogramma's

Zie figuur 26 (% kinderen dat consultatiebureau bezoekt en bereik voor- en vroegschoolse educatie).

Indicator M4 Jeugdigen en ouders weten de weg en voelen zich ondersteund

Stelling: Ik weet waar ik terecht kan met vragen over opvoeding en hulp voor mijn kind

Bron: Burgerpeiling 2022

Indicator M5 Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties in hun omgeving bij opvoedvragen³⁰

Percentage ouders met kind 4 – 12 jaar dat **familie/vrienden** heeft gevraagd om hulp of advies bij de opvoeding:

- 2018: Ooststellingwerf 76% (Friesland 74%)
- 2022: Ooststellingwerf 63% (Friesland 71%)

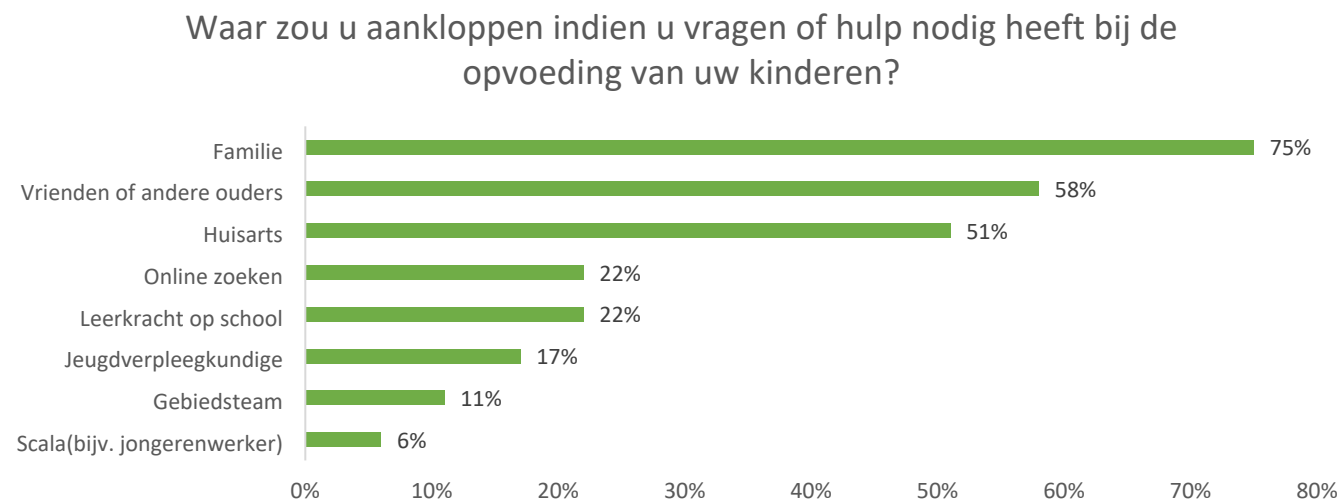
Percentage ouders met kind 4-12 jaar dat een **professional** gevraagd heeft om hulp of advies bij opvoeding:

- 2018: Ooststellingwerf 52% (Friesland 50%)
- 2022: Ooststellingwerf 42% (Friesland 45%)

³⁰ Voor 2023 zijn er geen nieuwe cijfers bekend

In geval van vragen/advies zou een groter percentage van de ouders eerder hulp vragen bij familie dan bij een professional; 75% van de ondervraagden zou in geval van hulp of advies bij familie aankloppen en 51% zou dat bij de huisarts doen.

Bron: GGD kindmonitor 2022

Bron: Burgerpeiling 2022

- Uit de burgerpeiling komt naar voren dat gezinnen met lagere inkomens een grotere behoefte hebben aan ondersteuning bij de opvoeding en dan vooral ouders van jongeren in de middelbare school leeftijd.

5.4 Maatschappelijk effect M - Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders: analyse

Wat gaat goed?

We bereiken met de VVE programma's bijna alle kinderen die hier voor in aanmerking komen.

Het grootste deel van de ouders weet waar zij terecht kunnen bij vragen over opvoeding en hulp van hun kind. Een meerderheid van de ouders met thuiswonende kinderen geeft aan dat zij de opvoeding goed zonder hulp aankunnen en dat zij genoeg mensen om zich heen hebben wanneer er wel hulp nodig is. Naast familie en vrienden staat het inschakelen van hulp via de huisarts op de 3^e plek.

Om ouders te ondersteunen in de opvoeding (en zo problemen en een beroep op jeugdhulp te voorkomen) zetten we veel in op **preventie van opvoedingsproblemen** en dit blijven we doen.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we hier op?

Het aantal ouders van kind(eren) tussen 4 en 12 jaar oud dat hulp en/of advies zou vragen bij vrienden, familie of een professional is in de afgelopen jaren gedaald. Dit kan een gevolg zijn van de coronaperiode maar het kan er ook op duiden dat ouders anderen niet tot last willen zijn of denken dat ze het allemaal alleen moeten kunnen. Uit de burgerpeiling maken we op dat ouders van kinderen in de middelbare school leeftijd juist een grotere behoefte hebben aan ondersteuning.

Ouders kunnen bij het consultatiebureau, hulplijnen van de GGD, VVE aanbieders (peutergroepen, kinderopvang) en het gebiedsteam terecht voor opvoed- en opgroevragen. Voorbeelden van ondersteuningsmogelijkheden voor ouders³¹ zijn verder pedagogische thuisbegeleiding (25 trajecten), prenatale voorlichting (2 voorlichtingen), preventieve pedagogische opvoedondersteuning (23 trajecten), stevig ouderschap (4 trajecten), zorgpad kwetsbare zwangeren, jongerenwerk, Home Start en het gebiedsteam (op school).

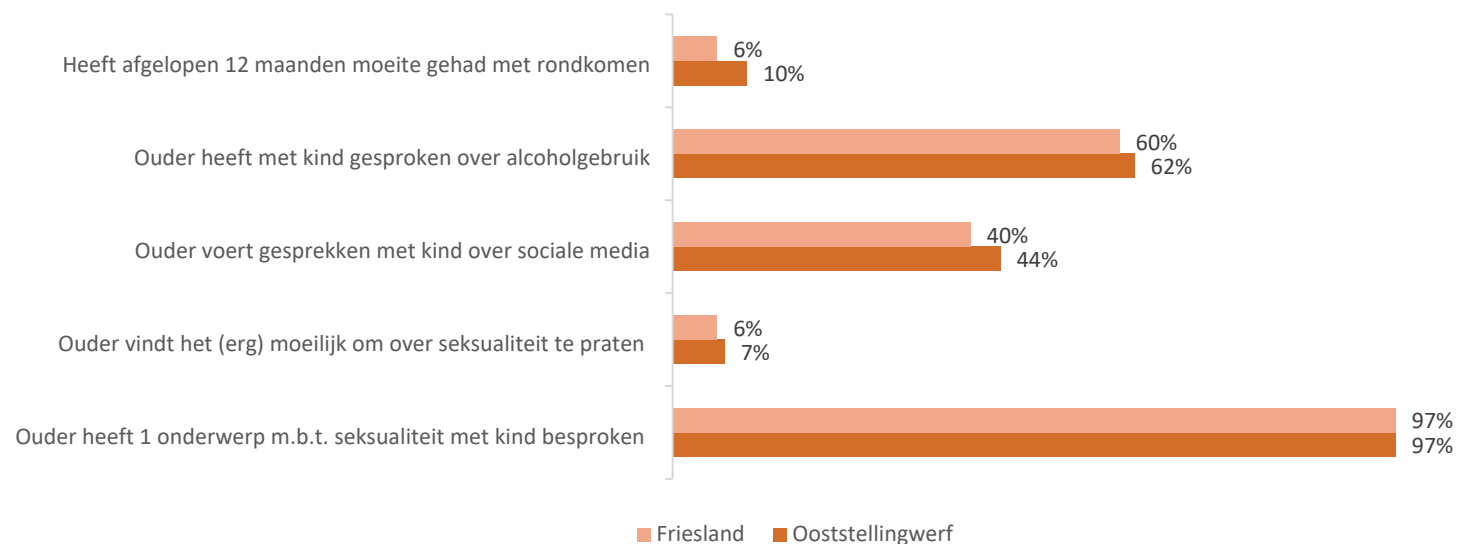
³¹ De hierna genoemde aantallen gaan over de eerste helft van 2022.

5.5 Maatschappelijk effect N – Jeugdigen zijn weerbaar: cijfers

Indicator N1 jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden en Doel N2 jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen

Zie ook hoofdstuk Gezondheid.

Indicator N3 Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld.

Bron: GGD kindmonitor 2022

- 44% van de ouders uit de gemeente Ooststellingwerf geeft aan gesprekken met hun kind te voeren over social media (48% in 2018). Dat percentage ligt iets hoger dan het Friese gemiddelde van 40%. *Bron: GGD kindmonitor 2022*
- 7% van de ouders uit de gemeente Ooststellingwerf vindt het (erg) moeilijk om over seksualiteit te praten met hun kind. *Bron: GGD kindmonitor 2022*

5.6 Maatschappelijk effect N – Jeugdigen zijn weerbaar: analyse

Wat gaat goed?

Aan alle scholen binnen het primair onderwijs worden preventielessen aangeboden. Op het voorgezet onderwijs zijn Happylessen aangeboden aan de tweede klassen van het Stellingwerf college. Happylessen zijn gericht op de bevordering van welbevinden en geluk en ter preventie van depressieklachten bij jongeren. De lessen zijn ontwikkeld door het Trimbosinstituut. Andere voorbeelden van preventielessen zijn Young Leaders en MDT divers (Maatschappelijke DienstTijd). Deze hebben als uitgangspunt talentontwikkeling, nieuwe ontmoetingen en keuzes maken voor de toekomst.

Uit de cijfers die we in het hoofdstuk Gezondheid zien, blijkt dat het **iets beter gaat met de mentale weerbaarheid van kinderen tussen de 4 en 12 jaar** en we zien ook dat **psychosociale problemen in die leeftijdsgroep iets zijn verminderd** ten opzichte van 2018. We zitten nu op het Fries gemiddelde terwijl we daar in 2018 nog boven zaten.

Jongerenwerk is actief op vele plekken door zichtbaarheid op scholen, jeugdaccomodaties, op straat, activiteitengericht en voor bijzondere doelgroepen (zoals LHBTIQ+).

We zien uit de resultaten van de GGD kindmonitor dat de meeste respondenten het niet (erg) moeilijk vinden om onderwerpen rondom seksualiteit te bespreken met hun kind. Het percentage ouders dat gesprekken over social media voert ligt in Ooststellingwerf hoger dan het Fries gemiddelde.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we hier op?

Daar waar de risico's rond bijvoorbeeld sexting toenemen is het belangrijk om de mentale weerbaarheid van kinderen/jongeren te (blijven) vergroten. Preventielessen worden hierop ingericht, zodat zij meegaan in de actualiteit van problematiek die speelt. In overleg met de school wordt bepaald waar de focus ligt in deze lessen (weerbaarheid alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld).

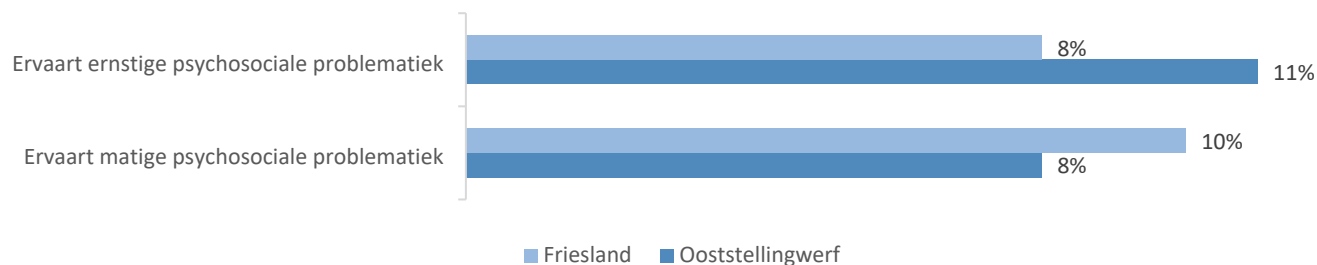
Wat opvallend is uit de gegevens van de kindmonitor is dat 10% van de respondenten uit Ooststellingwerf in de afgelopen 12 maanden moeite heeft gehad met rondkomen. Dat is het hoogste percentage in Friesland. In hoofdstuk Meedoen; maatschappelijk effect C beschrijven we hoe we onze inwoners nog beter willen bereiken en informeren over bestaande regelingen zodat de inwoners die daar voor in aanmerking komen er ook daadwerkelijk gebruik van kunnen maken.

5.7 Maatschappelijk effect O – Kwetsbare jeugdigen/ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien: cijfers

Doel O1: Professionals signaleren (dreigende) problemen preventief en we zijn zichtbaar aanwezig op plaatsen waar ouders en jonge inwoners zijn en

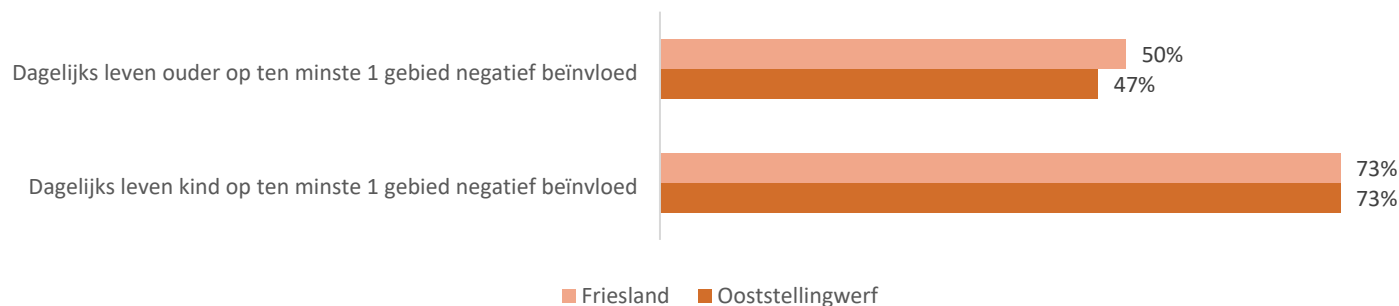
Doel O2: We sluiten aan bij kwetsbare gezinnen en hun omgeving en zijn vindbaar voor hen.

Psychosociale problematiek kinderen 4-12 jaar

Bron: GGD Kindmonitor 2022

Corona impact ouders/kind(eren) 4-12 jaar

Bron: GGD Kindmonitor 2022

- **Verwijzingen naar specialistische jeugdhulp die zijn voorkomen, uitgedrukt in € ³² (effect consulent jeugd bij de huisarts).**

- 2020: € 102.000
- 2021: € 117.711
- 2022: € 103.000
- 2023: nog niet bekend

- **Aantal doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp door huisartsen.**

Geheel 2021: 294 doorverwijzingen Geheel 2022: 195 doorverwijzingen 1^e helft 2023: 109

- **Aantal doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp door specialisten zoals jeugdartsen en medisch specialisten³³.**

Geheel 2021: 55 doorverwijzingen Geheel 2022: 49 doorverwijzingen 1^e helft 2023: 25

- **Aantal doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp door gecertificeerde instellingen en rechterlijke uitspraak.**

Geheel 2021: 103 doorverwijzingen Geheel 2022: 90 doorverwijzingen 1^e helft 2023: 50

- **Aantal doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp door Gebiedsteam**

Geheel 2021: 301 doorverwijzingen Geheel 2022: 294 doorverwijzingen 1^e helft 2023: 134

Dat er in 2022 minder doorverwijzingen zijn wil niet zeggen dat dit direct zichtbaar is in de kosten. Zo zijn er jeugdigen die vóór 2022 al in zorg waren en dat blijven en kunnen de doorverwijzingen die zijn gedaan zwaardere (en mogelijk duurdere) trajecten betreffen.

Vanaf 2022 moeten wij als gemeente ook de jeugdigen die een OTS (onder toezichtstelling) of voogdij ontvangen administratief opnemen in ons systeem.

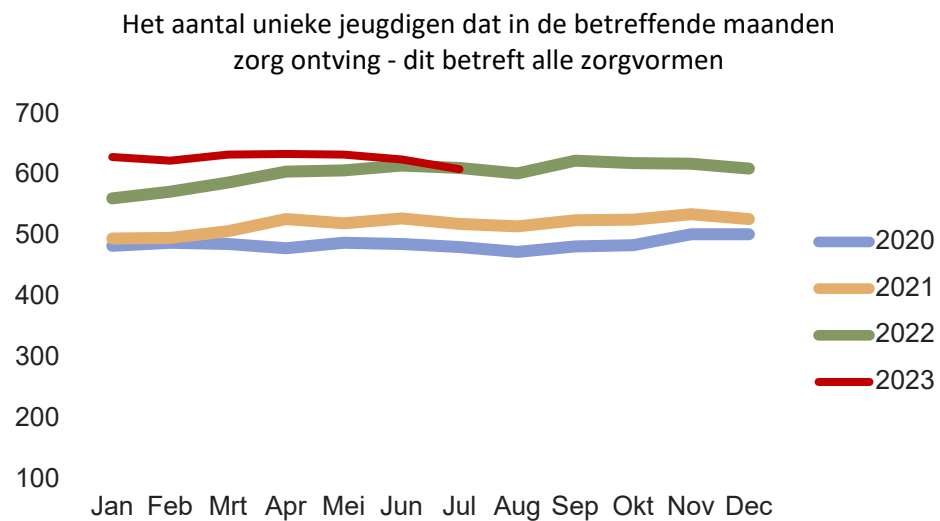
Deze jeugdigen worden daardoor meegeteld als instroom.

³² Dit gaat om de trajecten in het betreffende jaar die zijn voorkomen door de inzet van de consulent jeugd bij de huisarts. Dus door gesprekken met een jeugdige te houden hebben zij kunnen voorkomen dat de huisarts een doorverwijzing heeft moeten doen naar specialistische jeugdhulp. De kosten die anders gemaakt zouden zijn (inschatting), staan hier vermeld. Dit is op basis van de inschatting van de consulenten; welke inzet van ingekochte zorg is voorkomen door inzet van de gebiedsteammedewerker minus het aantal uren dat de gebiedsteammedewerker hieraan heeft besteed. Overigens zijn er naast kwantificeerbare effecten ook kwalitatieve effecten van de consulent jeugd bij de huisarts bv kortere lijnen en verbeterde samenwerking.

³³ Naast huisartsen zijn er ook specialisten zoals jeugdartsen en medisch specialisten die naar specialistische jeugdzorg kunnen doorverwijzen.

- **Effect inkoopondersteuner: bedrag dat als gevolg van de inkoopondersteuner minder is uitgegeven of is teruggehaald.**
 - 2020: € 519.000
 - 2021: € 583.800
 - 2022: € 523.500
 - 1^e helft 2023: € 190.500
- **Aantal inwoners dat op de gemeentelijke website zoekt naar informatie over opvoeden, opgroeien, kinderen of onderwijs.**
 - 2021: 5868 keer
 - 2022: 5231 keer

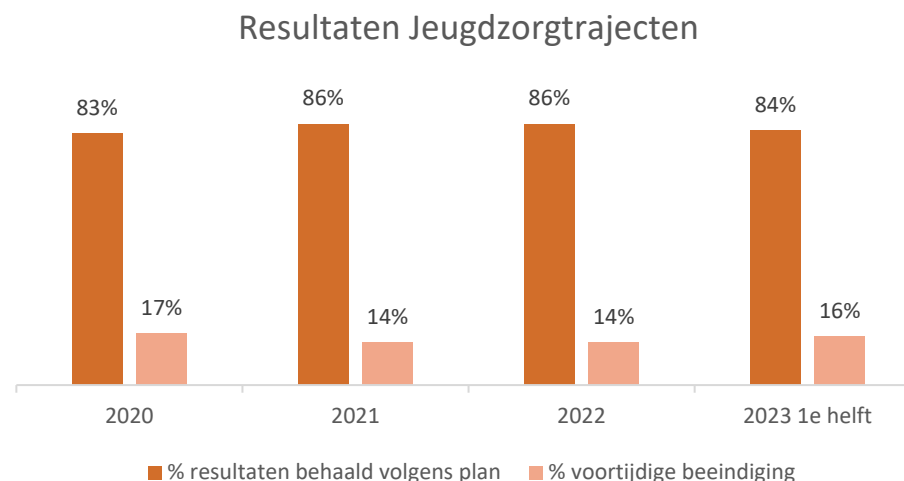
Figuur 22: Aantal unieke jeugdigen in zorg

NB: Het aantal cliënten staat niet 1 op 1 in relatie tot de kosten. Het aantal zegt bijvoorbeeld niets over de soort jeugdhulp. We zijn januari 2023 gestart met 622 unieke jeugdigen in zorg. Het gaat voornamelijk om trajecten uit 2022 die doorlopen in 2023.

Aan het einde of bij onderbreking van een traject stuurt de zorgaanbieder de gemeente een stop-zorgbericht. Hiermee is het duidelijk dat een jeugdige en/of gezin niet meer in zorg is. De zorgaanbieder geeft hierbij ook de reden op waarom de zorg is gestopt. Als de reden is dat de resultaten zijn behaald is dat natuurlijk gunstig. Figuur 23 is een weergave van het percentage jeugdzorgtrajecten dat volgens plan zijn beëindigd en het percentage dat voortijdig is beëindigd.

Figuur 23: Resultaten jeugdzorg³⁴

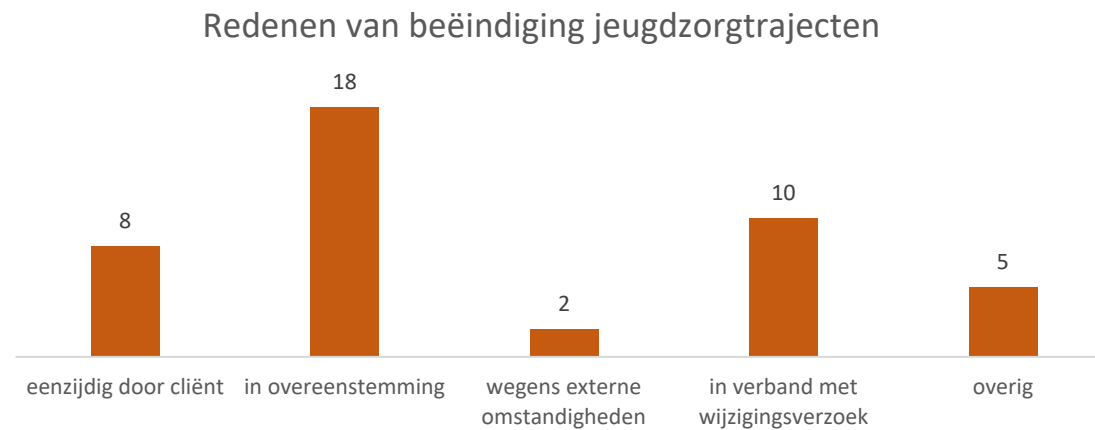

- **Reden beëindiging zorg**

De zorgaanbieder kiest bij de reden van beëindiging zorg uit onderstaande opties (landelijke standaard). In figuur 29 staat welke redenen van beëindiging er in 2022 aan onze gemeente zijn doorgegeven. Wanneer er een consulent van het Gebiedsteam betrokken is bij de casus zal er samen met jeugdige/ouders gekeken worden naar een eventueel vervolg. Bij een beëindiging van zorg middels een directe verwijzing is er geen contact met de jeugdige/ouders.

³⁴ Voor elke jeugdige die jeugdhulp ontvangt, wordt afgesproken welke resultaten er moeten worden behaald. Na een bepaalde periode kijken we dan of deze resultaten inderdaad bereikt zijn. Verder kijken we naar het percentage jeugdigen waarvoor de zorg vroegtijdig stopt.

Figuur 24: Redenen van beëindiging jeugdhulp

- **Cliënttevredenheidsonderzoek Jeugd**

Uitkomsten van ons eigen cliënttevredenheidsonderzoek namens het Gebiedsteam uitgevoerd door MAGIS. In 2022 zijn er 29 respondenten in fase 1. Bij 91% van deze respondenten is de ouder(s) degene die het onderzoek heeft ingevuld. We hebben nog geen nieuwe cijfers voor 2023.

	(beetje) eens	oneens
➤ <i>Ik wist hoelang het zou duren voordat de hulp zou starten</i>	88%	12%
➤ <i>Ik ben tevreden over de snelheid waarmee ik ben geholpen</i>	89%	11%
➤ <i>De medewerker heeft mij duidelijk uitgelegd hoe het nu verder gaat</i>	96%	4%

Doel O3 We bieden een integraal en laagdrempelig aanbod van opvoedingsondersteuning en laagdrempelige activiteiten voor kinderen en jongeren in kwetsbare buurten.

- **Het bereik en deelname van jonge kwetsbare inwoners aan buitenschoolse activiteiten buurtsport en jongerenwerk** *(Bron: Jaarverslag Scala 2022).*
 - MDT: 25 jongeren
 - Jongeren preventief geholpen met hulpvraag; 15 jongeren die vastliepen kregen een individueel coaching traject aangeboden
 - Deelname Happylessen: 64 leerlingen
 - Jongerenwerk heeft preventielessen gegeven aan de kinderen van groep 8 op 14 basisscholen
 - Deelname buitenschoolse activiteiten De Samensprong Haulerwijk: 90 kinderen
 - Deelname buitenschoolse activiteiten MFS Zuid Oosterwolde: 53 kinderen
 - Er is voor het tweede jaar op rij een spokentocht georganiseerd waarbij er 100 deelnemers waren.
 - Online jongerenwerk: activiteiten worden online onder de aandacht gebracht, er kan op een laagdrempelige manier contact worden gezocht

Doel O5: Iedereen hoort erbij en mag zichzelf zijn

Geen cijfers, zie analyse.

5.7 Maatschappelijk effect O – Kwetsbare jeugdigen/ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien: Analyse

Wat gaat goed?

We zien dat het aantal doorverwijzingen door huisartsen en medisch specialisten naar specialistische jeugdhulp vanaf 2021 flink is afgenomen. Onze aanwezigheid bij de huisartsen levert op dat we meer zicht hebben op de verwijzingen bij de huisarts en op de problematiek die hier speelt. Doordoor kunnen we makkelijker inspelen op trends die zich daar voordoen.

Bijna alle respondenten van het cliënttevredenheidsonderzoek zijn tevreden over het contact dat zij met het gebiedsteam hebben gehad.

Er is een werkgroep LHBTIQ+ die door een jongerenwerker van Stichting Scala wordt begeleid. De jongeren hebben via WhatsApp contact met elkaar en komen regelmatig samen om met elkaar in gesprek te gaan wat hen bezighoudt, waar zij tegenaan lopen en bedenken ideeën op welke manier inclusie vergroot kan worden.

Wat zijn aandachtspunten en hoe anticiperen we hier op?

De landelijke trend dat het aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdzorg stijgt zien wij ook terug in onze gemeente. Het leven van kinderen, jongeren en opvoeders wordt beïnvloed door veranderingen in de samenleving, zoals de gegroeide prestatiedruk, individualisering en uitdagingen op het gebied van klimaat, wonen en levenskosten maar mogelijk ook door de impact die corona heeft gehad op het mentaal welbevinden van jongeren.

We zetten in 2023 naast preventief jeugdbeleid meer in op normaliseren. Dit zal bijvoorbeeld gedaan worden door effectiever te beoordelen of er sprake is van opvoedproblematiek of niet. Het is nog onduidelijk wat hiervan de effecten zijn op de inzet van specialistische jeugdhulp.

We proberen beter in beeld te krijgen welke jongeren precies worden bereikt en wat het effect is voor hen.

We zien dat het aantal inwoners dat onze website bezoekt om informatie te vinden over onderwijs en opvoeden iets daalt ten opzichte van vorig jaar. Door de nieuwe communicatiestrategie van het gebiedsteam proberen we de bekendheid van de mogelijkheden voor hulp bij het algemene publiek te vergroten. Ook de opzet van de sociale kaart draagt eraan bij dat inwoners makkelijk en gericht hulp kunnen zoeken. We verwachten in de volgende monitor een overzicht van de (zoek)resultaten weer te kunnen geven.

In 2023 zal het huidige aanbod van opvoedingsondersteuning en activiteiten voor jeugdigen en jongeren bekeken worden.

Hoe gaat het in het Gebiedsteam?

Het gebiedsteam is er voor inwoners die een ondersteuningsvraag hebben op het gebied van financiën, wonen, zorg en/of gezin. We hebben een belangrijke taak als het gaat om ondersteuning van inwoners en toegang tot voorzieningen. Daarom informeren we u in deze monitor ook standaard over de meest in het oog springende actualiteiten in het Gebiedsteam zelf.

De eerste helft van 2023 stond in het teken van de samenvoeging van de gebiedsteams. De Jeugd- en Wmo collega's, die eerder hun standplaats op de Brink hadden, zijn afgelopen februari verhuisd naar het gemeentehuis. In het gemeentehuis werken zij nu op 1 verdieping samen de collega's van Werk, Inkomen en Budgetadvies. Dit heeft de onderlinge samenwerking verder bevorderd en de 'lijntjes' zichtbaar korter gemaakt. De locatie op de Brink heeft een andere bestemming, gericht op overleggen in groter gezelschap.

De verhuizing van de Brink naar het gemeentehuis is zo voorbereid en gepland, dat de dienstverlening geen moment stil heeft gelegen tijdens de verhuizing. Mede om die reden is afgelopen januari de toegang van het Gebiedsteam al naar het gemeentehuis verhuisd. Ontvangst en vrije inloop vindt nu plaats in de publiekshal. Er is veel aandacht besteed aan de communicatie aan inwoners over deze wijziging. Ook de mogelijke dienstverlening van het gebiedsteam is hierin benadrukt. Mede door de gerichte communicatie richting onze inwoners, wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van de vrije inloop, dagelijks van 9:00 uur tot 13:00 uur. Inwoners weten het Gebiedsteam goed te vinden en stellen hun hulpvragen op allerlei gebied. Het lukt de frontofficemedewerkers steeds beter om waar mogelijk de vragen diezelfde dag te beantwoorden.

Financiële stand van zaken werkdeel Jeugdwet

Jeugdhulp uitgaven 1^e half jaar: € 4.099.000

De Jeugdwet bepaalt dat de gemeente een jeugdhulpplicht heeft en daarmee verantwoordelijk is voor de levering van jeugdhulp.

De stijging van het aantal jeugden in zorg die in 2022 al zichtbaar was zet zich door in 2023. Deze stijging zit met name in de duur als de complexiteit van de percelen specialistische jeugdhulp en dyslexie. Daardoor nemen de kosten fors toe en is bij de voorjaarsrapportage 2023 het budget met € 550.000 bijgesteld.

In de categorieën LTA (Landelijk transitie arrangement) zien we hogere uitgaven dan vorig jaar. LTA omvat landelijk gecontracteerde zorg.

Om een betrouwbaardere inschatting van de zorgkosten te kunnen maken zijn wij bezig met het herzien van onze prognoseberekningen. We voeren veranderingen door in de manier waarop de doorberekening wordt gemaakt en scherpen we daarbij de uitgangspunten aan. We kijken hierbij opnieuw naar de gemiddelde looptijd van hersteltrajecten, de te verwachten kosten voor duurzame trajecten op basis van de indicatie, declaratiegedrag van de zorgaanbieders en maandelijkse monitoring van nieuwe instroom.

Daarnaast is er om een inhoudelijke analyse en een werkbare financiële prognose van de uitgaven in de jeugdhulpkosten te laten zien vanuit de organisatie een groepje gevormd. Zij gaan de komende maanden aan de slag met een aantal onderzoeksvragen die moeten bijdragen aan het duiden van de uitgaven.

Voor het analyseren van de data is onderzoeksbureau Kwiz ingeschakeld. Voor de duiding van de data wordt intern beschikbare beleidsmatige en uitvoerende expertise ingezet. De verwachting is dat dit onderzoek eind april 2024 zal worden afgerond.

Verdeling van de uitgaven 1^e helft 2023 over de verschillende zorgcategorieën:

• Herstel	€ 1.516.000
• Duurzaam	€ 1.000.000
• Maatwerk	€ 335.000
• Pleegzorg	€ 298.000
• Verblijf laag	€ 235.000
• Verblijf middel	€ 228.000
• Verblijf hoog	€ 176.000
• Dyslexie	€ 94.000
• Crisis	€ 28.000
• LTA	€ 189.000

***Maatwerktrajecten**

In 2022 hebben we meer (dure) maatwerkovereenkomsten af moeten geven. Verwijzingen van gecertificeerde instellingen, een rechterlijke uitspraak of simpelweg geen beschikbare plek in de buurt kunnen er voor zorgen dat een jeugdige bij een instelling of zorgaanbieder wordt geplaatst die niet binnen de regio Fryslân is gecontracteerd. In sommige gevallen blijkt de zorgvraag van de jeugdige zo intensief dat de kosten voor het behandeltraject niet vanuit de reguliere inkoopsystematiek kan worden geïndiceerd.